

Gazi Kırcaali Baba**Bilge KAYA YİĞİT¹****Ayşe KAYAPINAR²****APA:** Kaya Yiğit, B; Kayapınar, A. (2018). Gazi Kırcaali Baba. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (12), 138-183. DOI: 10.29000/rumelide.472763**Öz**

Gazi Kırcaali Baba'nın isminin Kırcaali kentinin adında yaşadığına dair görüşler mevcuttur. Kırcaali ve bölgesi, Osmanlıların Rumeli'de fethettiği bölgelerden birisidir. Bölgenin fethi muhtemelen Dimetoka ve Edirne'nin fethinden sonra gerçekleşmiştir. Dimetoka-Edirne-Hasköy üçgeninde kalan Kırcaali-Cebel-Sultanyeri bölgesi, Osmanlı fetihlerinin manevi önderleri olan dervişler/evliyalar diyarıdır. Bu dervişlerden birisi de Gazi Kırcaali Baba'dır. Bugün sadece Gazi Kırcaali Baba'nın mezarının nerede olduğu bilinmektedir. Ayrıca Kırcaali Baba'nın adının Kırcaali şehrinin isminde yaşadığı var sayılmaktadır. Gazi Kırcaali Baba, Kırcaali bölgesi ve Kırcaali şehri ile ilgili bilinenler tarih kaynaklarından ziyade efsanevi verilere dayanmaktadır. Bundan dolayıdır ki bölge ile ilgili çalışmalar sınırlıdır ve bilinen efsanevi bilgileri tekrarlamaktan öteye gidememektedir. Çalışmamızda Kırcaali bölgesi, Kırcaali şehri ve Gazi Kırcaali Baba ile ilgili veriler değerlendirilecek ve I. Murat dönemi dervişlerinden Gazi Kırcaali'nin şehrin kuruluşu ile alakalı olup olmadığı irdelenmeye çalışılacaktır. Bugüne kadar Gazi Kırcaali ile ilgili H. 1309 ve H. 1310 tarihli Edirne Salnameleri'nin dışında bilgi veren bir kaynak bilinmemekteydi. Bu çalışma, Gazi Kırcaali Baba ile ilgili daha önce araştırmacıların ilgisini çekmemiş ve henüz yayımlanmamış olan Hasan Hilmi'nin "Evsaf-ı Kırca Ali Baba" adlı eseri hem tarih kaynağı olarak hem de bir edebî eser olarak değerlendirip yayımlamayı hedeflemektedir.

Anahtar kelimeler: Balkanlar, Kırcaali, Kırcaali Baba, menkıbeler ve tarihi kaynaklar.**Gazi Kırcaali Baba****Abstract**

There are opinions that Gazi Kırcaali Baba lives in the name of the city of Kırcaali. Kardzhali and its region are one of the regions that the Ottomans conquered in Rumeli. The conquest of the region probably took place after the conquest of Dimetoka and Edirne. The Kardjali-Cebel-Sultanyeri region, which is located in Dimetoka-Edirne-Hasköy triangle, is the area of dervishes, the spiritual leaders of the Ottoman conquests. One of these dervishes is Gazi Kırcaali Baba. Today, only the location of Gazi Kardzhali's grave is known. It is also presumed that Kırcaali Baba lived in the name of the town of Kırcaali. Gazi Kırcaali Baba, Kırcaali region and Kırcaali city are all based on legendary information found in historical sources. Therefore, the studies on the region are limited and the related legendary information cannot go beyond repetitions. In the present study, Kırcaali region, Kırcaali city and Gazi Kırcaali Baba will be evaluated and it will be examined whether Gazi Kardzhali, one of the dervishes

1 Dr. Öğr. Üyesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, kaya_b@ibu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-3177-5525 [Makale kayıt tarihi: 13.8.2018-kabul tarihi: 6.10.2018]

2 Prof. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, akayapinar@nku.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4858-2148

of Murat I period, is related to the establishment of the city. Until today, there was no known source of information other than the Edirne Salnames of H. 1309 and H. 1310 related to Gazi Kardzhali. This study aims to evaluate the work of Hasan Hilmî named “Evsaf-ı Kırca Ali Baba”, which has not attracted the attention of the researchers and has not been published yet, as a historical and literary source.

Key words: Balkans, Kırcaali, Kırcaali Baba, legends and historical sources.

Giriş

Bugünkü Kırcaali şehrinin adı efsaneye göre Gazi Kırcaali'nin adından gelmektedir. Gazi Kırcaali Baba'nın ise H. 1310 (1892-1893) tarihli Edirne Salnamesi'ne göre I. Murat dönemi komutanlarından olup bölgenin fethi sırasında yapılan savaşta şehit düştüğü söylenmektedir. Savaşın yapıldığı yerde kurulan yerleşim birimine onun adına izafeten Kırcaali denilmiştir. Gerek Osmanlı kronik eserlerinde gerekse erken dönem Osmanlı tahrir defterlerinde Osmanlıların Balkan fetihlerinde önemli rol oynamış şahsiyetlere yer verilmektedir. 1310 tarihli Edirne Salnamesi'nde zikredilen Ahad Baba ve Yağmur Baba'dan XVI. yüzyıllara ait Osmanlı tahrir defterleri de söz etmektedir.³ Bundan dolayı bu kişilerin varlığından emin olmaktayız. Ancak Gazi Kırcaali Baba'dan bahseden herhangi bir başka yazılı kaynağa sahip değildik. Bugün Kırcaali şehrinde Merkez Cami'nin bahçesinde Gazi Kırcaali Baba'nın türbesi değil de, kabri bulunmaktadır. Ancak yapılan XX. yüzyılın başında yapılan arkeolojik kazılar burada herhangi bir kişinin metfun olmadığını göstermiştir.⁴ Bununla beraber 1310 tarihli Edirne Salnamesi'nin yanı sıra XIX. yüzyıla ait bir başka kaynak da Gazi Kırcaali Baba'dan söz etmektedir. İşte bu çalışmanın ana kaynağını Sultan II. Abdülhamid (1866-1908) döneminde yaşamış divan şairi Hasan Hilmî Edirnevî'nin⁵, Evsâf-ı Kırcaali Baba adlı eseri oluşturmaktadır. Hasan Hilmî Edirnevî tarafından kaleme alınmış olan ve Gazi Kırcaali Baba'dan bahseden bu ikinci kaynak bugün İstanbul Atatürk Kitaplığı'nda muhafaza edilmektedir.⁶

Bu çalışmamızda Hasan Hilmî Edirnevî'nin menakıbname türünde kaleme aldığı Evsâf-ı Kırcaali Baba adlı eserini inceleme ve günümüz Türkçesiyle neşretme ve Gazi Kırcaali Baba ile ilgili verdiği bilgileri üç alt başlık altında değerlendirmek amacındayız.

I- Kırcaali Bölgesinin Tarihçesi ve Osmanlı Fetihleri

Kırcaali'nin de içinde bulunduğu Doğu Rodoplar bölgesinde yapılan arkeolojik çalışmalar bölgenin çok eski dönemlerden itibaren iskân edilen bir bölge olduğunu göstermiştir. Arkeolojik bulgular, iskânın izlerini M.Ö. VII-IV. bin yılına kadar götürmektedir. Trakları, Romalıları, Slavları, Protobulgarları, Bulgarları, Bizanslıları, Peçenekleri, Uzları, Kumanları, Selçuklu ve Osmanlı Türklerini bölgeye yerleşen halklar olarak sayabiliriz. 1096-1204 yılları arasındaki Haçlı Seferleri bölgenin tahrip olmasına sebep olur. Daha sonra Bulgar-Sırp ve Bizans çatışması yine bölgenin tahribatına yol açar. Pek çok bölgedeki nüfus kılıçtan geçirilir. 1303 yılında II. Andronikos bölgeye sefer düzenleyerek bütün yetişkin erkekleri

³ BOA TT 77, s. 196, 292; BOA TT 50, s. 133; BOA 470, s. 504, 631; TT 498, s. 482, 611.

⁴ Tevfik Ziyaeddin Akbulut, “Kırcaali”, *Yeni Türkiye Dergisi*, sayı 66 (Rumeli-Balkanlar Özel Sayısı-1), Ankara 2015, s. 1569.

⁵ Hasan Hilmî Edirnevî'nin Sultan II. Abdülhamid döneminde kaleme aldığı bir de divanı bulunmaktadır. Bu divan ile ilgili aynı yıl içinde 2010 yılında iki ayrı yüksek lisans tezi yapılmıştır. Bunun için bk. Hasan Ekici (2010), *Hasan Hilmî Edirnevî Divânı (İnceleme-Metin)* [İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi], Malatya; Fatma Sazlık (2010), *Hasan Hilmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Divânı ve Divân'ın İncelenmesi*, [Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi], Afyonkarahisar.

⁶ <http://katalog.ibb.gov.tr/yordambt/yordam.php?dilsecim=0&-vt=YordambTSSYS&> (Erişim tarihi: 30.08.2018).

katleder. 1340'lı yıllarda Bizans'ta patlak veren iç savaşta taht için mücadele eden Paleologos ve Kantakuzenos hanedanları, Anadolu Türklerini ücretli asker olarak kullanmak suretiyle onların Trakya'yı tanınmasına yol açar.⁷ 1333-1355 yılları arasında Stefan Duşan, bölgenin tamamını hâkimiyet altına almak için sürekli savaş politikası uygular. Bizans da buna karşı önce Aydınoğlu Umur Bey ve daha sonra da Osmanlı sultanı Orhan'dan yardım alarak Sırp'ları durdurur. 1344 yılında Aydınoğlu Umur Bey, Gümülcine'ye akın düzenler. Nihayetinde nerdeyse boş bir alana dönen bölgeye Osmanlılar gelir.⁸

Osmanlı fetihleri Balkan topraklarında üç kol halinde ilerlemiştir. Sol kol, Dimetoka, Gümülcine, Serez ve Selanik üzerinden Draç'a kadar uzanmıştır. Orta kol, Edirne-Sofya-Niş-Belgrad-Orta Avrupa hattını takip etmiştir. Sağ kol ise, Edirne-Aydos-Karinabad-Yanbolu-Silistre-Akkirman-Boğdan hattı ile örtüşmüştür. Dolayısıyla bugünkü Bulgaristan topraklarının fethi orta kol ve sağ kol üzerinden olmuştur. Bu bağlamda Edirne'nin fethi 1361 yılı olarak kabul edilmektedir.⁹ Edirne'nin fethinden sonra bugünkü Bulgaristan topraklarından Yeni Zağra, Eski Zağra ve Filibe fethedilmiştir.¹⁰ Bu yerlerin fethini Osmanlı komutanı Lala Şahin gerçekleştirmiştir. Aynı tarihlerde Türk akıncı beyleri Evrenos Bey ve Hacı İlbeyi de sol kol üzerindeki Dimetoka, Gümülcine, Ferecik ve Serez gibi yerlerin fethi ile görevlendirilmişlerdir. Ancak Kırcaali'nin Osmanlılar tarafından fethi tarihini bariz olarak gösteren bir kaynak mevcut değildir. Bununla birlikte Kırcaali bölgesinin fethi ne zaman ve hangi hat üzerinden gerçekleştiğine dair bazı sonuçlara ulaşabiliriz. Elimizde bulunan en erken Osmanlı tahrir defterlerindeki idari taksimata bakacak olursak Dimetoka ve Gümülcine'ye bağlı gözükken bugünkü Mestanlı-Koşukavak-Cebel-Kırcaali bölgesinin büyük bir kısmının Dimetoka ve Gümülcine fethedildikten sonra yani 1361'den sonraki bir tarihte I. Murat zamanında alındığını görüyoruz. Dimetoka bu tarihlerde Bizans'ın elindedir ve dolayısıyla Osmanlılar, bu şehri Bizans'ın elinden 1361 yılında almıştır.¹¹ Gümülcine bölgesi ise Osmanlılardan önceki dönemde Bizans iç savaşları, Osmanlı akınları ve 1348 yılında görülen veba nedeniyle ıssızlaşmış gözükmektedir. Bizanslıların kontrolündeki Dimetoka şehrinin aksine Ferecik ve Gümülcine bölgesi, Bulgar ve Sırp'ların hâkimiyetinde gözükmektedir. Osmanlılar, buraları onlardan almışlardır. Bu bağlamda henüz bu dönemde büyük bir yerleşim birimine sahip olmayan Kırcaali ve civarının da Bulgarlardan alındığı söylenebilir. Bununla beraber unutulmamalıdır ki, Dimetoka'ya bağlı olan bölgeye Bizans, XI.-XII. yüzyılda Türkçe konuşan Hıristiyan Peçenek Türklerini yerleştirmiştir. Bizans kaynaklarında bu Türkler agarian (ahriyan) adı altında yer almaktadır ve dilbirliği sebebiyle İslamiyete geçen ilk Hıristiyan gruplar olmuşlardır.¹² Akalan, Başkilise, Çekirdekli, Çobanlı, Gökçepınar, Ketenlik, Kozluca, Saltuk, Soğanlı, Üçpınar gibi Türkçe kökenli isimler taşıyan Hıristiyan nüfusun yaşadığı pek çok köy bu durumu teyit etmektedir. Kırcaali'nin kendisi ve bölgesinin bir kısmının Çirmen Sancağı içerisinde Hasköy nahiyesinde yer aldığını yine Osmanlı tahrir defterleri sayesinde tespit edebiliyoruz.¹³ Bu bölgenin de Edirne'nin fethinden aşağı yukarı bir yıl içinde fethedildiği söylenebilir.

⁷ В. Златарски (1928), "Родопският Юнак Момчил Войвода", *Българска историческа библиотека*, 2, s. 119.

⁸ С. Jirecek (1889), "Einige Bemerkungen über die Überreste der Petschenegen und Kumanen, Sowie die Völkerschafter der Gagauzi und Surguci im heutigen Bulgarien", *Sitzungsberichte der Königlich-böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften, Philos.-Gesehiehtliche Klasse*, Prag 1889, s. 3-30.

⁹ İnalçık, H. (1965), "Edirne'nin Fethi (1361)", *Edirne. Edirne'nin 600. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı*, Ankara, ss. 137-159.

¹⁰ Ayşe Kayapınar (2015), "Bulgaristan'da Osmanlı Hâkimiyetinin Kurulması", *Yeni Türkiye Dergisi*, sayı 66 (*Rumeli-Balkanlar Özel Sayısı-1*), Ankara, s. 622-624.

¹¹ L. Kayapınar (2002) "Yunanistan'da Osmanlı Egemenliğinin Kurulması", *Türkler*, c. IX, Ankara, s. 187-195.

¹² M. Kiel, "Dimetoka", (1994), *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 9, s. 305-308.

¹³ Sıddık Çalık (2005) *Çirmen Sancağı Örneğinde Balkanlar'da Osmanlı Düzeni (15.-16. Yüzyıllar)*, İstanbul 2005, s. 6, 11, 235, 247, 251.

Bugünkü Kırcaali ilinin merkezi Kırcaali şehri muhtelemen bölgenin fethinden sonra Osmanlı Türklerince kurulmuştur.¹⁴ Ancak Osmanlı kaynakları bu yerleşim biriminin isminin Gazi Kırcaali Baba'dan gelip gelmediği konusunu tespit etmemize imkân vermemektedirler. Çirmen Sancağının¹⁵ Hasköy nahiyesine bağlı olan bölgede 1482 tarihli bir defterde Kırca adındaki bir köye rastlanmaktadır. Bu tarihte köy, Süleymanoğlu Yayabaşı Ali'nin tasarrufundadır ve bu timar ona babasından intikal etmiştir.¹⁶ 1516 yılında Kırca köyü bu kez Ali'nin oğulları Umur, Süleyman, Hamza, Lütfi ve Hasan'ın tasarrufundadır.¹⁷ Kırca köyü 1530 tarihli defterde ilk defa Hasköy nahiyesine bağlı Kırçalı köyü ismi altında kaydedilmiştir.¹⁸ Bu yerleşim birimi 1541, 1573 ve 1595 yıllarında Çirmen livasının Hasköy nahiyesine bağlı olarak Kırçalı adı ile geçmektedir.¹⁹ Yerel ağızda Kırcaali şehrinin ismi hâlâ Kırçalı olarak telaffuz edilir. Ancak XIX. yüzyıl kaynaklarında şehrin isminin Kırcaali şeklinde yazılması daha yaygındır. Osmanlı kaynaklarının verdiği bilgilere dayanarak Kırca köyünün zamanla XV. yüzyılda onu tasarruf eden tımarlı sipahi Ali'nin ismi ile beraber anılır olduğu ve Kırcaali şeklinde telaffuz edildiği iddia edilebilir. Bununla birlikte Süleymanoğlu Yayabaşı Ali'nin Gazi Kırcaali Baba ile aynı kişi olup olmadığı konusunda şüpheye yer bırakmayacak bir teyit edici belgeye sahip değiliz.

Kırcaali şehrinin de içinde bulunduğu Doğu Rodoplar, Osmanlı fetihlerini müteakiben ilk kolonizatör Türk dervişlerinin yerleşim mekânı olmuştur.²⁰ Nitekim bunlardan bir kısmının ziyaretgâhı günümüze kadar ulaşmıştır. Aslında Balkanlara yerleşen ilk kolonizatör Türk dervişi olarak Kızıl Deli Sultan ya da Seydi Ali Sultan olarak isimlendirilen derviş kabul edilmektedir. Kızıl Deli Sultan Dergâhı bugün Yunanistan topraklarında Dimetoka yakınlarında Büyük Derbend-Küçük Derbend köyleri arasında dağlık bir bölgede bulunmaktadır.²¹ Onun çağdaşları olarak Mestanlı-Koşukavak civarında Yağmur Baba (Dijdovnik), Ahad Baba (Posnik), Hasan Baba veled-i Yağmur (Boğacık), Elmalı Baba (Bivoljane-Mestanlı), Osman Baba (Trakiets köyü yakınında), Harmanlı'nın güneyinde Otman Baba, Osmanlı kayıtlarında geçmektedir.²² Efsaneye göre Gazi Kırcaali Baba da bu kolonizatör Türk dervişlerinden birisidir. Kırcaali Merkez Cami'nin haziresinde bulunan mezar taşının kitabesinde 1371-1434 yılları arasında yaşadığı yazmaktadır.²³ Bulgar tarihçisi Katerina Venedikova, Gazi Kırcaali Baba'nın mezarının bugün Tekke köyünün (bugün Kırcaali İline bağlı Broş köyü) mezarlığının olduğu yerde bulunduğunu sözlü olarak belirtmiştir. Ancak pek çok dervişin zaviyesini kaydeden Osmanlı tahrir defterleri Gazi Kırcaali Baba'dan ve zaviyesinden bahsetmez. Ancak geç dönem Osmanlı kaynaklarından olan Ederine salnamesi Gazi Kırcaali Baba'dan ve Hasan Hilmî Edirnevî de Gazi Kırcaali Baba türbesinden bahseder.

¹⁴ Kiprovska M.-M. Kiel, (2016) "Kırcaali", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. EK-2, s. 59-62.

¹⁵ Sıddık Çalık (2005) *Çirmen Sancağı Örneğinde Balkanlar'da Osmanlı Düzeni (15.-16. Yüzyıllar)*, İstanbul 2005, s. 235, 247, 251

¹⁶ BOA MAD 342, s. 121a-b.

¹⁷ BOA TT 50, s. 111.

¹⁸ BOA TT 370, s. 338.

¹⁹ BOA TT 385, s. 115; BOA TT 521, s. 140; BOA TT 652, s. 160.

²⁰ Ömer Lütfi Barkan (1942), "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler I, İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler", *Vakıflar Dergisi*, sy. II, ss. 279-386.

²¹ Irène Beldiceanu-Steinherr (1999), "Osmanlı Tahrir Defterlerinde Seyyid Ali Sultan: Heterodoks İslam'ın Trakya'ya Yerleşmesi", *Sol Kol, Osmanlı Egemenliğinde Via Egnatia (1380-1699)*, ed. Elizabeth Zachariadou, çev. Özden Arıkan, Ela Güntekin, Tülin Altınova, İstanbul, s. 63-64; Seyyid Ali Sultan'la ilgili belgeler yayını için bk. Giyasettin Aytaş (ed.) (2010) *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Kızıldeli (Seyyid Ali Sultan Zaviyesi)-I (1401-1852)*, yay. haz. Ali Sinan Bilgili-Slahattin Tozlu, Ankara.

²² Katerina Venedikova (2009), "Bayrakıt s nadpisi ot Momçilgradskoto selo Postnik-Teke", Numizmtaika, Sgrafistika i Epigrafika, 5, s. 383; 387-397; Ayşe Kayapınar-Levent Kayapınar (2010), "Balkanlarda Karıştırılan İki Bektaşî Zaviyesi: XV.-XVI. Yüzyılda Osman Baba ve Otman Baba Tekkeleri", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, sayı 55, s. 110-112; Katerina Venedikova (2015), "Baştino (Hasan Babalar) Köyü ve Yöresiyle İlgili Kaynaklar", *Balkanlarda Alevilik Bektaşilik*, ed. Mehmet Ersal, Çorlu, s. 62-86 ; L. Mikov (2008), *Bulgaristan'da Alevi-Bektaşî Kültürü*, çev. Orlin Sabev (Orhan Salih), İstanbul, s. 114.

²³ Emin Çankıç (2015), "Kırcaali'nin Kuruluşu, Nüfusu ve Tarihi Hatıralarım", *Yeni Türkiye*, sayı 67, s. 1560.

II- Hasan Hilmî Edirnevî ve Evsâf-ı Kırcaali Baba Adlı Eseri

Kırcaali Baba hakkında bilgi veren Hasan Hilmî Edirnevî, XIX. yüzyılda yaşamış divan şairlerimizden biridir. Şairin hayatı ile ilgili malumatı kendisinin kaleme aldığı divandan ve çalışmamıza konu edindiğimiz eserinden almaktayız.²⁴ Buna göre şair, 1869/1870 yılında tahsil etmek üzere İstanbul'a gelmiştir ve bu tarihlerde on beş yaşındadır. Dolayısıyla bu bilgilerden şairin 1855 yılında doğduğunu söylemek mümkündür. Şair, doğum yeri olarak Rumeli'de Edirne'nin Hasköy kazasına bağlı Salman Cemaat adlı köye işaret etmektedir. Salman Cemaat Külli köyü bugün Kırcaali ilinin Kırcaali ilçesine bağlı Ençets köyüdür.²⁵ Bu köyün Kırcaali şehrinin merkezine mesafesi 4-5 km civarındadır. Dolayısıyla şair Hasan Hilmî, Gazi Kırcaali Baba'nın hikâyesinin anlatıldığı yörede doğmuştur. Annesi Handan ve babası Ferhad'dır.²⁶ Onbeş yaşında İstanbul'a gelen Hasan Hilmî, Fatih-i Sultan'da bir süre tahsil gördükten sonra şeyhlik makamına yükselmiştir. Şair, İstanbul'da evlenmiş, iki çocuğu oldu ise de bunlar küçük yaşta vefat etmişlerdir. Münzevi Hasan olarak da bilinen Hasan Hilmî, Sünni İslâmın Hanefi mezhebinden olduğunu belirtmekte ve Nakşibendi tarikatına mensup olduğunu da divanında ifade etmektedir.²⁷

Hasan Hilmî Divanı hakkında 2010 yılı içerisinde iki ayrı tez yapılmış ve bunlar da Hasan Hilmî'nin tek bir eserinin olduğu söylenmiştir.²⁸ Ancak Hasan Hilmî'nin Divanı'ndan başka İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı Kemal Salih Sel Osmanlıca Koleksiyonu içerisinde 1340 numara ile muhafaza edilen Evsâf-ı Kırca Ali Baba isimli bir eseri daha vardır. Eserin üzerine basılan damgada kitabın gazeteci Kemal Salih Sel tarafından Atatürk Kitaplığına bağışlandığı belirtilmektedir.²⁹ Bu eser Arap harfli Türkçe matbu metin olup toplam otuz sayfadan oluşmaktadır. Eserin ismi Evsâf-ı Kırca Ali Baba olsa da eserde sadece birkaç sayfada Kırca Ali Baba'dan bahsedilmektedir. Manzum-mensur karışık bir eserdir ancak manzum kısımlar daha fazladır. Yazar, eserine besmele, dua, salavat ve ayetlerden iktibaslar yaparak başlamıştır. Daha sonra şair, Müslümanlara “*Ey müslümânlar şerî'at, mîzân-ı Allâh'dır rahmet sofrasına buyrun. Zîrâ muhabbet ma'rifetiñ kökidir. Ma'rifet bir draht-ı muntehâdır ki dil ile ta'bir ve qalem ile tahtır olunmaz 'aşkıñ ibâresi mahabbet hâşiyesiyle şerh olunmağa muhtactır. Her 'ilm-i fünûniñ bir erbâbi bulunur andan taleb oluna maşşuduñ hâsıl olur çünki ma'rifetiñ başı kelime-i tevhi'ddir*” şeklinde seslenerek dinî tavsiyelerde bulunmaktadır. Devamında Dünyanın fani, vefasız, gelip geçici olduğu “*Dünya bir leştir ona talib olanlar ancak köpeklerdir*” hadisi hatırlatılarak ahiret için, Allah rızasını kazanmak için çalışmanın, hazırlık yapmanın daha doğru olduğu vurgulanır. En büyük israfın zaman israfı olduğu, bu hızla geçen ve ahiretin tarlası olan dünya hayatında vah, eyvah dememek için çok çalışmak gerektiği anlatılır. Bu kısımdan sonra Hazreti Muhammed için yazılan on beyitlik na't'a geçilir. Hz. Muhammed'i öven bu na'tdan sonra mensur olarak, “*Haberiniz olsun ki, muhakkak Allahu Teâlâ'nın velileri için bir*

²⁴ Ankara Milli Kütüphanede muhafaza edilen Hasan Hilmî Divânı, Yz A 1908 numarasına sahiptir. Ayrıca Türkçe Yazma Divanlar 930 numara ile mikrofilm olarak da muhafaza edilmektedir. Bk. Hasan Ekici, *Hasan Hilmî Edirnevî Divânı (İnceleme-Metin)* [İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi], Malatya 2010, s. iv.

²⁵ Katerina Venedikova (2010), *Nadpisi na Aliyanskoto naselenie v rayona na grad Kırcaali*, Sofya, s. 4.

²⁶ Hasan Ekici (2010), *Hasan Hilmî Edirnevî Divânı (İnceleme-Metin)* [İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi], Malatya, s. 7-8.

²⁷ Müjgan Cunbur (2004) “Hasan Hilmî md.”, *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı -Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, c. IV, Ankara, s. 405 ; Fatma Sazlık(2010), *Hasan Hilmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Divânı ve Divân'ın İncelenmesi*, [Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi], Afyonkarahisar, s. 7-9.

²⁸ Hasan Ekici (2010), *Hasan Hilmî Edirnevî Divânı (İnceleme-Metin)* [İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi], Malatya; Fatma Sazlık (2010), *Hasan Hilmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Divânı ve Divân'ın İncelenmesi*, [Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi], Afyonkarahisar.

²⁹ Atatürk Kitaplığı, SEL_Osm_01340.

korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır.” şeklindeki Yunus suresinin 62. ayeti iktibas edilmiş ardından Kırca Ali Baba’dan bahsedilen bölüme yer verilmiştir.

Hasan Hilmî Edirnevî, Evsâf-ı Kırca Ali Baba isimli eserinde Kırca Ali Baba’nın yedilerden olduğu söylenilerek onu ziyaret eden âşıkların mahşer günü onun sancağı altında bulunacağını söylemiştir. İstanbul’a yerleştikten bir süre sonra Hasan Hilmî, Gazi Kırca Ali Baba’nın türbesini ziyaret etmiştir. Bu ziyareti sırasında yazar, Kırca Ali Baba’nın 7 kişi ile saat 7’de “*Hâce Efendi*” diye seslenmesiyle derin uykusundan uyandığını belirtir. Şair, kıyamet gününe kadar her asırda yüz yirmi dört bin evliya bulunduğu, Ümmet-i Muhammed’in çaresiz kalması durumunda Allah’ın izniyle evliyaların imdada yetiştiklerini, Devlet-i Âl-i Osman’ın onların dualarının bereketiyle zafere vâsıl olduğu bildirir.

Hasan Hilmî Edirnevî, bu bölümden sonra “Kırcaâli yelleri” redifli manzumede Kırcaali Türbesinde çok mum yandığını, gece gündüz kırk gün orada misafir kaldığını, zikir halkasında bulunduğunu, Allah âşıklarının ekserisinin nakşibendi bendesi olduğu, abdestsiz gezmek, seher vakti çok namaz kılmak gerektiğini, mürşide bağlanmayanın kıyamete kadar dünyaya bağlı kalmaktan kurtulamayacağını, aşk bağının bahçesinde Türbedar Osman Dede’nin yana yana zikrettiğini ifade etmiştir. Hasan Hilmî daha sonra Gümölcine şehrini ziyaret eylediğini belirtir. Eser Hazreti Muhammed için yazılmış na’tlarla devam etmektedir. Eserin 22. sayfasında Hz. Ebu Eyüb medhedilmiştir. Meşhur Münzevi Murad Efendi’yi öven yirmi iki beyitlik şiirden sonra Münzevi mahallesindeki çeşmeyi, İstanbul’u, evliyelerini, II. Abdülhamid’i medheden ve sultan için iyi dileklerde bulunulan şiirler yer alır. Daha sonra nakşibendi şeyhi Muhammed Bahaeddin ve Vidinli Şeyh-i Muhakkık Rüstem Baba övgüsüyle ilgili şiirler bulunur. Eser Hazreti Eyüp’ün ikinci defa övülmesi amacıyla yazılmış şiirle sona erer.

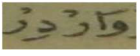

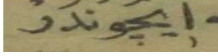
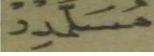
Hasan Hilmî Edirnevî’nin eserini incelediğimizde onun şairlik eğitimi görmediği sonucuna varabiliriz. Bundan dolayı kendisi fazlaca tanınmış değildir ve daha çok dinî tasavvufi şiirler yazan şairlerdendir. Şiirlerinin temel konusunu Allah aşkı, peygamber sevgisi, dinî öğütler teşkil etmektedir. Manzumeler belli bir düzene göre veya alfabetik sıralanmaya tabi tutulmamıştır. Şiirlerinde belli bir tertip olmaması, vezin kusurları, yazım hataları da yazımla ilgili düzenli bir eğitim almadığını göstermektedir. Şair, Türk edebiyatında çok kullanılan “Mefâilün, Mefâilün Mefâilün Mefâilün” ve “Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün” vezinlerini kullanmıştır. Ancak belirtmek gerekir ki şiirlerinde vezin hataları oldukça fazladır. Hasan Hilmî’nin vezin hatalarının yer aldığı bazı beyitler aşağıdaki gibidir:

Sarây-ı sidre-i ‘arşa mübârek bād mescidden
Çıkup seyreyledik arşı hâriğ-i ‘âde yâ Resûlallâh
.....
Yazılmış ‘arşa nâmiñ Aḥmed yâ Resûlallâh
Okurlar ümmetin yerde Muḥammed yâ Resûlallâh
.....
Murğ-ı şeb pervaneyim yâ Muḥammed Muştafâ
Rüz u şeb dîvaneyim yâ Muḥammed Muştafâ
.....
‘Aşk-ı Leylâ’dan bulup Mevlâ’yı ben Mecnûn gibi
Dergâha kırk yıl hizmetim var ‘âşık Yunus gibi

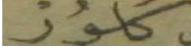
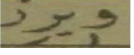
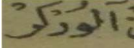
Hasan Hilmî Edirnevî’nin Evsâf-ı Kırca Ali Baba isimli eserindeki şiirlerin tamamı na’t türündedir ve kolay anlaşılır bir üslupta yazılmıştır. Burada yoğun bir şekilde teşbihli, mecazlı ifadeler yer verilmiş, sanatlı bir dil kullanılmıştır: “*Ey mürşid-i münîr-i müstakîmim ḳalbiñizin muḥabbetini ḳalbimizin muḥabbetine ḳarışdırup kemâl-i iştiyâḳından ve neş’e-i sürürından maḥabbet rûzgârı esûp îmân deñizini dalğalandırđıḳca ilhâm*

sefinesi bâde iskelesinden imân alup maḥabbet kadâhına ilkâ eyledikçe Hasan Hilmî maḥabbetinden gemi gibi yañ yañ şallansun..”

Hasan Hilmî Edirnevî'nin Evsâf-ı Kırca Ali Baba isimli eseri, imlasına dair de bazı hususlara değinmek gerekir. Bu eser, 19. yüzyılda yazıldığı için imlası günümüz imlasına yakındır ancak klasik imla özellikleri de tamamen bırakılmamıştır. İmlada tutarlılık olmadığı gözlemlenmektedir. Eserde yer yer aynı ekin farklı şekillerde kullanıldığı, aynı kelimenin farklı şekillerde yazıldığı rahatlıkla tespit edilebilmektedir. Metin, 19. yüzyılda yazılmış olmasına rağmen harekeli değildir. Tüm metin harekeli nesih yazı ile kaleme alınmıştır. Yazı okunaklıdır ancak imlada tutarlılık eksikliği zaman zaman okuma zorlukları yaratmaktadır. Esere eski rakamlarla sayfa numarası verilmiştir. Aşağıda yazının imlasında görülen hususiyetlere ve ilgili örneklere yer verilmektedir:

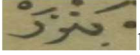
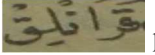
Metinde -dır, -dir,-dur,-dür bildirme eki kimi yerde düz, kimi yerde yuvarlak ünlülüdür. Örneğin vardır, dimekdir, içündür, müselmdir bu durumu net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Geniş zaman eki bazen düz bazen yuvarlak ünlülüdür. 19. yüzyıl metni olduğu için düzlük yuvarlaklık uyumu beklenir ancak eserde böyle bir uyum bulunmaması dikkat çekicidir. Burada

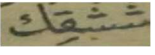
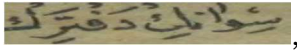
 gelir, virir alurlar kelimeleri bu duruma örnek olarak verilebilir.

Bazı kelimeler vezin sebebiyle veya konuşma dili etkisiyle çile, cille şeklinde değişik imla ile yazılmıştır.

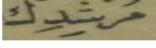
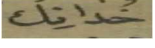
Nazal n (ك) ile yazılması gereken bazı kelimelerin nun (ن) ile yazılmış olduğu görülmektedir. Buna dair

 benzer, karanlık gibi sözcükler güzel örnekler teşkil etmektedir.

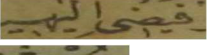

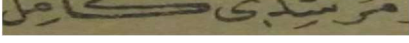
Nun (ن) ile yazılması gereken bazı kelimelerin nazal n (ك) ile yazılmış olduğu görülmektedir ki

 şakıñ şaşkıñ, , sivānıñ, defteriñ şeklinde geçen sözcükler örnek olarak gösterilebilir. Defterin kelimesindeki akuzatif eki nun (ن)'la yazılması gerekirken nazal ne (ك) ile yazılmıştır. Nazal n ile nun harfi birbirinin yerine kullanıldığı da görülmektedir.

Nazal ne (ك)'den önceki ünlü yuvarlak değil de düz olduğu dikkat çekmektedir. Bu bağlamda

 mürşidiñ..., Hudā'nıñ

'ilm, zikr, şabr gibi çift ünsüzle biten kelimeler vezne veya Türkçe gramer yapısına uydurularak ilim, izin, sabır () şeklinde yazılmıştır.

Tamlananı ünsüzle biten kesre-i izafetle yazılması gereken Farsça yapılı tamlamalar kesre yerine 'ye' harfiyle yazılmıştır. feyż-i İlāhî, ṭarīq-i müstaḳīm, mürşid-i kâmil örneklerinde olduğu gibi.

Belirtili nesne hali 'ye' harfi ile yazılması gerekirken kesre ile gösterilen bir başka özelliktir. Buna dair

ای سالیك اخرون طالب اولاد ey sâlik-i âhîret tâlibi olan, ایفکر مجلسیک مرشد ey zikir meclisinin mürşidi, مرشد کوارشاد mürşidiñ irşâdı, آدمی قید ز نایب اعواد , adı nefisdir, nâ'ibi iğvâdır örnekleri verilebilir.

Bir başka tespit olarak bazı kelimelerin yazımının yanlış olduğu söylenebilir. Burada dikkat çekici örnekler, حراره harâret , غاوة ğavuk, عظیم ğıfılcım şeklindedir. Ayrıca ازوتار arz u niyâz yerine âz u niyâz, شیرین şîrîn yeerine şirrîn ve پیاده piyâde yerine peyâde yazılmasını bu duruma örnek olarak gösterebiliriz.

Kardeş kelimesi karındaş şeklinde kullanılmıştır. Tekil birinci şahıs eki yuvarlak ünlü yerine düz ünlü ile yazılmaktadır. دین دیناشر لرم dîn karındaşlarım yazımını bu duruma örnek olarak gösterebiliriz. اوخرا اوخجوزلر ücler, üçyüzler misalindeki gibi çim (چ) yerine cim (ج) harfi kullanıldığına dair örnekler mevcuttur.

Keskin ze (ز) yerine peltek ze (ذ)nin kullanılması Hasan Hilmî'nin imlasının bir diğer özelliğidir. Buna dair کدر , gezer, yıldız gibi sözcükleri örnek olarak gösterebiliriz.

Bazı kelimelerde dal (د) yerine tı (ط) kullanılmıştır. طهار طahlar, طاغبر tağlar... yazımını bu durumu ifade eden örneklerdir.

Bunun dışında Evsâf-ı Kırca Ali Baba isimli eserde -cı, -ci, -cu, -cü ekleri düz ünlülü şekliyle kullanıldığı tespit olunmaktadır. Örnek olarak قولجی qolcı, بکجی bekci, بولجی yolcı...kelimeleri gösterilebilir.

Bir başka örnek olarak dertli kelimesine yer vermek gerekir. Bu kelime درلی dertli yerine telaffuz edildiği gibi dertli şeklinde yazılmıştır. İyelik eki ile ilgili harekelendirme noktasında bir uygulama söz konusudur. Buna göre tekil 1.kişi iyelik eki düz ünlü ile harekelendirildiği gözlemlenmektedir. Burada عرته 'ömrüm, توھموم, کلāmım, عرفانم 'irfânım kelimelerinin yazımını bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Muhabbet kelimesi bazen mahabbet bazen muhabbet (محاببت muḥabbetlü, محبت maḥabbet) şeklinde harekelenmiştir.

Eserin son kısmında ne zaman, kim tarafından yazıldığı gibi hususlarda bilgi yoktur. Şair, kitabını tamamlayabildiği için Allah'a şükretmiş, eserinin insanlar tarafından okunmasını, beyitler okundukça kendisinin hayır duâ ile anılmasını arzu etmiştir:

Bi-ḥamdillāh bize Mevlā menāfi' 'ilmini virdi
Kitābı eyledim taṣnīf gönül şehrinde miftāhı

Mübārek ber-güşād olsun oğunsun fi sebilillāh
Du'āya yādigār olsun oğundukca ebyātı

Vesīle ey Ḥasan Ḥilmī sözüñ şems-i cihān olsun

Saňa Hâk'dan 'atâ gelsün oğu evrâd-ı Qur'ânı

III- Evsâf-ı Kırca Ali Baba Adlı Eserden Gazi Kırcaali Baba Hakkında Öğrendiklerimiz

Hasan Hilmî Edirnevî'nin Evsâf-ı Kırca Ali Baba isimli eserinde çok kısa bir şekilde Gazi Kırcaali Baba'dan bahsedilmiştir. Aslında burada verilen bilgiler, ilk kolonizatör Türk dervişlerinden olduğunu ve Osmanlı kuruluş dönemi dervişlerinin sufi geleneğine mensup olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda Gazi Kırcaali Baba'nın yedilerden³⁰ olduğuna vurgu yapılmıştır. Hasan Hilmî, Gazi Kırca Ali Baba'nın türbesini ziyaret etmiş, burada kırk gün kalmış ve bu ziyareti sırasında evliyanın kendisine saat yedide ve yedi kişi ile beraber görünerek uykusundan uyandırdığını anlatmıştır. Şair, eserinde her asırda 124 bin evliyanın olduğunu ve bu evliyalardan kırklar, üçler, üçyüzler, yetmişler ve yediyüzler ve binler şeklinde tasnif edildiğini belirtmektedir.³¹

Hasan Hilmî Edirnevî, ziyareti esnasında gözlemlediği Gazi Kırca Ali Baba'nın türbesi ile ilgili burada çok mum yandığını söyler. Ayrıca Gazi Kırca Ali Baba'nın Nakşibendi bendesi ve kutb u aktab olduğunu ifade eder. Gazi Kırca Ali Baba Türbesini, bâb-ı dergâh ve Gazi Kırca Ali Baba'yı da şeyh olarak adlandırır.³²

Hasan Hilmî Edirnevî, Divanında Hasköy'e bağlı Selman Cemaat Külli'de doğduğunu söyler. Köyüne Evsâf-ı Kırca Ali Baba adlı eserinde de değinmektedir. Şair Hasan Hilmî Edirnevî eserinde köyüne ilişkin olarak "Küllü toprağında bitmiş nev-bahârın gülleri ... karyesinde toğdı âşık vasfını söyler" şeklindeki beyitlere yer verir.³³ Şair, eserini Evsâf-ı Kırca Ali Baba şeklinde adlandırdıysa da eserin tüm hacmi düşünüldüğünde Kırca Ali Baba'dan ziyade kendisinden, Hz. Muhammed'den, Ebu Eyub-i Ensarî ve bazı din ve tasavvuf büyüklerinden bahsetmekte ve Divanında geçen bilgilerle bu eserdeki bilgiler örtüşmektedir. Divanındaki gibi Hasan Hilmî, Evsâf-ı Kırca Ali Baba adlı eserinde de Eyub-i Ensarî'den bahsetmektedir. Fatih-i Sultan'da ya da civar-ı dâr-ı Eyub'da on sekiz yıl geçirdiğini ifade etmektedir ve eserde "on sekiz yıl" tabiri altı kez geçmektedir. Buradan hareketle Hasan Hilmî Edirnevî'nin İstanbul Eyüp'te on sekiz yılı doldurduktan sonra tekrar memleketine gelmiş olabileceğini ve burada Kırca Ali Baba türbesini ziyaret etmiş olduğu kanaatine ulaşabiliriz.³⁴

Sonuç

Kırcaali şehrinin isminin Kırca köyünün tımarlı sipahisi Yayabaşı Ali'den gelebileceğine dair Osmanlı tahrir defterlerinde bazı izler vardır. Bununla birlikte Kırcaali isminin şehrin kurucusu olarak bilinen efsanevi Gazi Kırca Ali Baba'dan geldiği şeklindeki tartışmalara Hasan Hilmî Edirnevî'nin keşfedilen Evsâf-ı Kırcaali Baba adlı çalışması yeni bir boyut getirmektedir. Edirne Salnamesi'nden sonra Hasan Hilmî'nin Evsâf-ı Kırcaali Baba adlı eseri Gazi Kırcaali Baba'yı anlatan ikinci yazılı eser olma özelliği kazanmaktadır. Gazi Kırca Ali Baba hakkında günümüzde Kırcaali Merkez Camii'nin haziresinde bulunan mezar taşı ve efsanesinin dışında bir bilgiye sahip değildik. Ancak Gazi Kırcaali Baba'nın Hasan Hilmî Edirnevî'nin Evsâf-ı Kırcaali Baba eseri sayesinde Gazi Kırcaali Baba'nın türbesinin de olduğunu, bu türbenin XIX. yüzyılda faaliyette bulunduğunu ve ziyarete açık olduğunu öğreniyoruz. Ayrıca Evsâf-ı Kırcaali Baba başlıklı eserin sahibi Hasan Hilmî Edirnevî'nin kendisinin de bu türbeye çok yakın olan

³⁰ Yediler, "veliler hiyerarşisinde yer alan yedi büyük veli. Bunlar, Hz. İbrahim'in kalbi yani ruh yapısı üzere şekillenmiş olup, insanlara rıfk ve hilm ile muamelede bulunurlar. Bunlara Ricâl-i ula veya Ricâl-i Me'aric-i ula da denir." Bk. Ethem Cebecioğlu, "Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü", <http://tasavvufkitapligi.com/i/uploads/429779tasavvuf-terimleri-ve-deyimleri-sozlugu.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2018).

³¹ Atatürk Kitaplığı, SEL_Osm_01340, s. 5.

³² Atatürk Kitaplığı, SEL_Osm_01340, s. 8-9.

³³ Atatürk Kitaplığı, SEL_Osm_01340, s. 7.

³⁴ Atatürk Kitaplığı, SEL_Osm_01340, s. 13, 15, 24, 27, 29,30.

Hasköy'ün Salman Cemaat Külli köyünden olduğunu ve bu köyün de günümüzde Bulgaristan'ın Kırcaali İline bağlı Ençets (Енчеч) köyü olduğunu saptayabiliyoruz. Bulgar tarihçisi Venedikova, bir görüşmemiz esnasında Gazi Kırcaali Baba'nın türbesinin asıl yerinin Kırcaali İlinin Tekke köy (Broş) mezarlığında olduğunu ifade etmiştir. Taşdığı Edirnevî sıfatının bu köyün Edirne vilayetine bağlı olmasıyla ilgisi olduğu aşikârdır. Bu bilgiler Hasan Hilmî Edirnevî'nin tam olarak nereli olduğunu öğrenmemizi sağladığı gibi neden "Evsâf-ı Kırcaali Baba" isimli bir eseri de telif ettiğini anlamamızı kolaylaştırmaktadır. Evsâf-ı Kırcaali Baba isimli eserde Gazi Kırcaali Baba ve türbesi hakkında verilen bilgiler farklı ve ilk olma özelliği taşımaktadır. Bu bilgilere göre Gazi Kırcaali Baba yedilerdendir. Türbesinde çok mum yanmaktadır ve türbesi bab-ı dergâhdır Bu bilgiler Gazi Kırcaali Baba'nın bölgede yedigen şeklinde türbeleri olan ilk dönem Osmanlı kolonizatör dervişlerinden birisi olduğunu teyit etmektedir. Bununla birlikte kendisinin de Nakşibendî meşrebinden geldiğini söyleyen Hasan Hilmî Edirnevî, Gazi Kırcaali Baba'yı Nakşi bendesi ve kutb u aktab olarak göstermektedir. Evsâf-ı Gazi Kırcaali Baba'nın günümüz Türkçesine ilk defa aktarılması ve değerlendirilmesi çalışmanın diğer bir sonucudur. Eserin dil özelliklerine bakarsak, müellifin medrese eğitimi görmemesi, tekke şairi olması ve mahalli konuşma özellikleri etkisinde kalması gibi sebeplerle imlasında tam bir tutarlılık yoktur. Kimi zaman aynı kelime, kimi zaman aynı ek farklı şekillerde yazılmıştır. İmlada görülen farklılıklar bu yazının içeriğinde örneklerle gösterilmiştir. Eser, 19. yüzyılda yazıldığı için günümüz imlasına yakın özellikler görüldüğü gibi bazen de klasik dönem imla özellikleri görülmektedir.

Metin

2. sayfa

Bismillâhirrahmânirrahîm

El-hamdülillâhi şümme efđalu'd-du'âi el-hamdülillâhi'l-kerîm. Ve's-şalevâtu ve's-selâmu 'alâ seyyidînâ Muhammedin miftâhu'l-ilhâmi inneke le-'alâ huluğun 'azîm ve 'alâ âlihi ve aşhâbihi'r-râsihîn fi'l-'ilmi ve'l-'ameli ma'a'l-istikâmeti 'alâ şirâtin müstakîm] (Ammâ ba'd)³⁵ Ey Müslümânlar şerî'at, mizân-ı Allah'dır. Rahmet sofrasına buyuruñ. Zîrâ muhabbet ma'rifetin kökidir. Ma'rifet bir dıraht-ı bî-müntehâdır ki dil ile ta'bir ve kalem ile tahrîr olunmaz 'aşkıñ 'ibâresi ma'habbet hâşiyesiyle şerh olunmağa muhtâcdır. Her 'ilim fünüñ bir erbâbı bulunur. Andan taleb oluna ma'şüduñ hâşıl olur çünkü ma'rifetiñ başı kelime-i tevhîddir. Budaqları emr-i ma'rûf ve nehy-i münkerdir uzunluğı imândır. Yaprakları İslâm'dır. Yemişi 'ilm-i nâfi'dir. Yeri mü'minleriñ gönlidir. Başı 'arş-ı a'lâdan yukarıdır. [aşluhâ sâbitun ve fer'uhâ fi's-semâ'i]³⁶ âyet-i kerîmesiniñ sırrı işte bu demektir. [Kâle Allâhu Te'âlâ 'azze ve celle ve ce'alnâ nevmeküm sübâtâ]³⁷ el-istirâhatü li'l-beden bu âyet-i şerîfde işâret vardır. Hâkkâ ki nevm ile râhat cânlı ma'hlûka ma'şüşdur. Zîrâ kalb şehrinde iki sultân vardır. Biri rahmânî biri şeytânîdir, pes rahmânî olan sultânîñ adı 'a'kıldır, nâ'ibi imândır. Şeytânî olan sultânîñ adı nefesdir nâ'ibi igvâdır. Sultân-ı 'akıl uyursa kalb şehrinde igvâ 'askeri zabt eyley. 'Akla 'ibadetle nuşret, zikir ile imdâd gerekdir ve yüregiñ sağ tarafında yidi kal'a vardır. Hâk Te'âlâ hâzretleri her kal'aya bir müvekkel hâdim kômuşdur. Ol hâdimleriñ adı 'ilimdir, cömerdlikdir, hayâdır, şabırdır, perhizkârlıktır, haşyetullâhdır, edebdir. Bunlar ki ta'dâd olundu, cümlesi imânîñ bekcileridir. Li-mu'arririhi

3. sayfa

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Mürîd ol hâlisen li'llâhi bu 'aşk saña emânetdir

O'ku evrâdını dervîş şakiñ terki hıyânettir

³⁵ Allah'a hamd olsun. Sonra duaların en faziletlisi ile cömert olan Allah'a hamd olsun. Salat ve selam ilhamların anahtarı Efendimiz Muhammed (s.a.v)'in üzerine olsun. Muhakkak ki sen yüce bir ahlâk üzeresin (Kalem Suresi 4. âyet) ve salât u selâm O'nun ehline ve sırat-ı müstakîm üzere istikamette olmakla birlikte ilimde ve amelde derinleşen ashâbının üzerine olsun. Bundan sonra ...

³⁶ Onun (O ağacın) kökü sabittir. Dalları ise semaya uzanır. (İbrahim Suresi 24. âyet)

³⁷ Uykunuzu sizin için istirahat kıldık. (Nebe Suresi 9. âyet)

Cefâ-dâr-ı cihân varıñ bu ‘aşkıñ yolına şarf et
Safâ-dârı Muḥammed’den gelür feyz-i ilâhîdir

Ḥasan Ḥilmî ḥelâl loḡma ḥabîbiñ ‘aşkıma maḥşûş

ḡut evrâdı o bir cennet ta‘âmıdır

Ey sâlik-i âhiret tâlibi olan dîn qarındaşlarım dâr-ı dünyâ dâr-ı ġurûrdur, dâr-ı sürûrdur, dâr-ı cennettir Târîḡi’-d-dünyâ ve râġibü’l-âhire tarîḡiñ tût³⁸, şer‘-i şerîfe muḡkem yapış bî-şer‘ olan ‘amel-i müslimîn mezârda meyyit gibi müte‘affindir. Şuyu kurumuş deñize beñzer [ed-dünyâ cîfetun ve tâlibuhâ killâbun]³⁹ ḥadîş-i şerîfiniñ sırrı sende zâhir oluyor. [Yevme tüble’s-serâ’ir]⁴⁰ âyet-i kerîmesine imân eyle telezzüz-ü nefsi emmâreye aldanma bu dünyâ gelinüp ve gidilmeniñ ‘illet-i ġâyesini eyü aña ihtiyârlık geldikde pîrlik vaktinde vâ şeyb â nev-civanlıġım gitdi ‘ömr-i nâzeninim zâyi‘ oldu demek fâ’ide virmez. [A‘zamu’l-muşîbeti tuzi‘u’l-evḡâti]⁴¹ buyurulmuştur. Ey maġrûr! Cümle eşyâya ‘ibretle nazar kııl, gören göze ḡaḡ zâhirdir. [Men kâne fi hâzihî a‘mâ fe-huve fi’l-âḡireti a‘mâ]⁴² ehil olan a‘ma’l-ḡulûb ‘a’ni’l-ḡaḡkı müsteşnâdır. Ehl-i dünyâ ile imtizâc itme bir dem râḡat bulmazsın ölmezden evvel âḡiret tedârikini kendine müheyyâ ve hâzır kııl. Bu maḡâamda sâlike mevt dört kısımır biri; mevt-i ebyâzır, andan murâd cû’dur ki açlıḡ ḡılıcıdır ikincisi; mevt-i esveddir ki andan murâd ezâ-yı ḡalka şabırdır, üçüncüsü; mevt-i aḡmerdir ki andan murâd nefse muḡalefetdir. Dördüncüsü; mevt-i aḡzardır ki andan murâd ḡırḡa giymekdir [Mütü ḡable en temütü]⁴³ ḥadîş-i şerîfine maḡzar olan ehlullâhiñ maḡâmıdır ki ḡaḡıḡatdır li-muḡaririhî

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

Getür ey sâḡa-i meclis mübârek bâde-i gül-reng

İçenler feyz-yâb olsun ḡaḡıḡat bâde-i bir deng

Şarâb olsun da ey sâḡî şarâb-ı selsebîl olsun

Yakîn gel bâde devr eyle içilsün bâde-i la’l-reng

Yürekler yandı ey sâḡî yetiştir bâde-i gül-gün,

Disünler bâde meclisi bilinsün bâde-i sir-reng

Behey sâḡî gel insâf ḡıl getür şol bâde-i gül-fem

Disünler bâde-sekrânı seḡilsün zâhid-i ḡar-seng

ḡaḡıḡat zencebîl adlu mübârek bâde’i al gel

Ḥasan Ḥilmî içüp andan ḡadeḡi sallasun yek yek

4. sayfa

Şu mecâz elfâz ile inşâ olunan beş ebyât-ı şerîf ḡaḡıḡatdır. Mefhûmen taşavvuf ma’nâsı budur ki Ey zikir meclisiniñ mürşidi dest-ġir-i ‘aşḡ ḡadâḡıyla mübârek gül-rengine müşâbih olan imân bâdesini bizlere bir yudum içir, ḡalbimizde maḡabbet ağacı bitürüp yemiş virerek neşv ü nemâ bulmaġa başlasun imân olsun da Ḥazret-i Şiddik’m imânı gibi olsun. Ey insân-ı kâmil ḡarîb gel, bâde-i imânı ikrâm eyle kırmızı çehreli olan münâfıḡlar zikir meclisinde bilinsün. Muḡabbetullâhiñ ḡarâretinden yürekler yandı, çigerler bişüp büryân kebâb oldu. Ey

³⁸ Dünya yolunda âhirete raġbet edin.

³⁹ Dünya bir leştir. Onun talibi köpeklerdir.

⁴⁰ Bütün sırların açığa çıkacağı günü (hatırla) Tarık Suresi 9. Ayet

⁴¹ Musibetlerin en büyüğü vaktin zayı edilmesidir.

⁴² Her kim bu dünyada kör ise ahirette de kördür (İsra Suresi 72. Ayet)

⁴³ Ölmeden evvel ölüünüz.

mürşid-i mükemmelim kalbinizde gizli olan muḥabbetullāhın ‘aşk gıfılcımlarından gel inşāf eyle ḫālibin ḫālb gavuna bir gıfılcım işābet itdir ve ‘aşk fitilini uyandır nūr u imān ile ḫālbimiz münevver olsun. Mürşidin irşādını münkir olan ḫimār i ‘tikādli mermer ḫābli zāhid-i bī-zevḫ maḫabbet-i ma‘rifet şarābını varsun içmesün Ey mürşid-i münir-i müstaḫimim ḫalbiñizin muḥabbetini ḫālbimizin muḥabbetine ḫarışdırup kemāl-i iştiyāḫından ve neş’e-i sürürından mahabbet rüzgārı esüp imān deñizini dalğalandırđıca ilhām sefinesi bāde iskelesinden imān alup maḫabbet ḫadāhına ilkā eyledikçe Ḥasan Ḥilmī maḫabbetinden gemi gibi yañ yañ şallansun dimekdir. İcmālen taşavvuf ma‘nāsı [Uzhud fi’ d-dünyā ḫubbuke Allāhu]⁴⁴ ḫadīs-i şerīfiniñ ‘ilm-i ledünnisi bu dimekdir.

Na‘t-ı şerif

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Şırāt-ı nefis-i emmāre cehennem yā Resūlallāh
Ṭarīḫ-i müstaḫim cennet mükerrerem yā Resūlallāh

Ḫuruldu sofa-i raḫmet buyursun cümle dervīşān
Şırātu geçmege fermān oḫundı yā Resūlallāh

Selāmet ehl-i tevḫide oḫurlar zikir esmā’ı
Sa‘ādet müjdeler olsun kerāmet yā Resūlallāh

Re’īs-i şeyḫ-i şerī‘atdır şebāt-ı istikāmetle
Kelāmullāh kitābımdır mürīde yā Resūlallāh

Bu raḫmet sā’ili çoḫdur giyerler ḫırḫa-i faḫrı
Gezerler ḫalka-i zikri cihāda yā Resūlallāh

Ölüm vird-i zebānıdır unutmaz mevti dervīşler
Meşāyih ittifāḫ etmiş bu yolda yā Resūlallāh

Ölüm saña olur mürşid unutma mevti ey miskin
Ḫılıcdan daḫi yeg keskin nefisdir yā Resūlallāh

Hevā-yı nefsi terk itmiş ki [mütü]⁴⁵ sırrına ermiş
Sivāniñ defterin silmiş velidir yā Resūlallāh

Şerī‘at mürşidiñ emri bunı inkār eden kāfir
Hidāyet ehl-i ikrārın naşibi yā Resūlallāh

5. sayfa

⁴⁴ Hadis-i Şerif yanlış ve eksik yazılmıştır. *Üzhüd fi’ d-dünyā yuhubbuke Allahu ve üzhüd fi mâ inde’n-nâsi yuhubbuke en-nâsu* (Dünyaya rağbet etme ki Allah da seni sevsin. İnsanların yanındaki şeylere (insanların ellerindeki nimetlerine imkanlarına) rağbet etme ki insanlar seni sevsin.

⁴⁵ Ölünüz. 6 no’lu dipnottaki Hadis-i Şerif’e gönderme yapmaktadır.

Bi-ḥamdillāh Ḥasan Ḥilmī şerī‘at emrini söyler

Bu bâbda cilveler eyler tecellî yâ Resûlallâh

Hâle Allāhu Te‘âlâ ‘azze ve celle fi ḥaqqı evliyâihi Elâ inne evliyâ Allâhi lâ ḥavfun ‘aleyhim ve lâ hum yahzenûn.⁴⁶ Kırklar ücler üçyüzler yediyüzler ba‘dehu biñler vardır. Üclerden biri vefât itse yedilerden alurlar yedilerden biri vefât itse kırklardan alurlar. Kırca ‘Ali Baba yedilerdendir, züvvârı bulunan ehl-i ‘aşk rûz-ı maḥşerde aniñ şefâ‘at sancağı altında ḥaşrolsa gerekdir. Nitekim ḥuzûr-ı ziyâretinde misâfir bulunduğum ḥâlde ma‘nâda yedi kimse ile baña göründi gece sâ‘at yedide ḥ‘âce efendi deyü şiddetli âvâz-ı dehşetle beni tatlı uykumdan uyandırdı. Ehl-i ḡaflete ve mübtelâ-yı ma‘siyete ve namâz ehlinden bulunmayan terk-i maḥabbete rûḥâniyetde küstaḥâne ḥareket vardır. Zîrâ ehlullâhın sevmedigini peygamber sevmez, peygamberiñ sevmedigini Allâh sevmez. Allâh’iñ sevmedigini kim sever ve kiminle bile ḥaşr olur. [İnne’d-dîne ‘indallâhi’l-İslâm]⁴⁷ sırrı bu dimekdir. Kırklardan biri vefât etse yetmişlerden alurlar. Yetmişlerden biri vefât etse üçyüzlerden alurlar. Üçyüzlerden biri vefât etse yediyüzlerden alurlar. Yediyüzlerden biri vefât etse biñlerden alur. Biñlerden biri vefât etse ‘avâm-ı nâsdan alurlar. İlä yevmi’l-kıyâme her ‘asırda yüz yigirmi dört bin evliyâ mevcûd bulunmağdadır. Ümmet-i Muḥammed nâ-çâr kalsa bi-iznillâhi ervâḥ-ı evliyâ imdâda gelürler. Seccâde-nişin olup ber-ḥayât olan irşâd-ı ḥaqqîkî vârisi emânetde vekîl-i peygamberdir. Ol şerī‘at sultânları ki anlarıñ ḥidmet-i vazîfeleri seḥer vaḳtinde göz kanıyla kâdi’l-ḥacâta niyâzdir. Devlet-i ‘Âl-i ‘Osmân’a nuşret anlarıñ du‘âsı berekâtiyle imdâd olunur. İ‘tikâd-ı tām gerekdir. Zîrâ bâb-ı enbiyânîñ ḥâdimleridir içür, iy şer‘-i şerîfde

6. sayfa

kıl kadar kusûr itmezler [illâ men eta‘allâhe bi-ḳalbin selim]⁴⁸ âyeti anlarıñ vird-i zebânıdır. Derdimize Loḳmân budur. Sırrımıza miftâḥ budur. Ḥaḳ‘dan bize fermân budur. [Lâ ilâhe illallâh]⁴⁹ Ey ḳalb-i selim ve ‘aḳl-ı müstakîm olan dîn-i islâm dindaşları ve nûr-ı tevḥîd yoldaşları Ḥudâ ḳalb-i selim ister ki ‘ilmine ola maşdar, cemâline ola mazḥar geçüp bu nefis-i şeytânî Allâh’ı sevmek Allâh’ın emrini tutup günâhına tevbe itmek ile rızâ-ı raḥmete nâ‘il olunur ve sünnet-i Peyğambere ittibâ‘ itmek ile Ḥazreti Peyğamberi sevmiş bulunur. Kelime-i Tayyibe maḥabbet bâğında bitmiş imân kelimesidir. Ke-şeceretin tayyibetin kâf teşbîḥ içündür. Şecere-i Tayyibe ḥurma ağacıdır. Kelime-i Tayyibe ḥurma ağacına beñzer. Her memleketde olmaz. Ol kelimeniñ bâğçesi mü‘minleriñ ḳalbidir. Kelime-i tevḥîd şuyu ile ḥurma ağacına müşâbih olan bâğ-ı imâna sâdıḳâne ḥizmet gerekdir. [ed-Dünyâ mezra‘atü’l-âḥireti]⁵⁰ [ed-Dünyâ baḥrun ‘amiḳun ekşeru’n-nâsi yuḡraḳu fihâ]⁵¹ [Lâ tâ‘ate li’l-maḥlûki fi ma‘şiyeti’l-ḥââliki]⁵² ḥadîşleri deryâ-yı raḥmetin mümeyyizidir. Dünyâ ma‘rifeti ‘aḳl-ı ma‘aş ehlî olan Frengistan’a virilmiştir. Kâfirler bu dünyânîñ ḥâdimleridir. Ḥâşâ ‘abeş maḥlûḳ yaradılmamıştır. Âḥiret ma‘rifeti ümmet-i Muḥammed’den ‘aḳlı ma‘âd erbâbı olan ehl-i tevḥîdin kâmillerine virilmiştir. Anlar dîn-i ḥaḳḳiñ ḥâdimleridir. Dâ‘imâ sofa-i zikrullâhda raḥmet deryâsına müstaḡraḳ olurlar. Büyük kerâmet imân ile âḥirete gitmekdir. [ve ḥasune ülä‘ike refḳan]⁵³ ve in minküm illâ vâriduhâ.⁵⁴ Ey men kâne ‘ale’s-sırâḫi min ehlî’n-nûr lem yekun min ehlî’n-nâri]⁵⁵ dimek ile tefsir olunmuştur. Dâr-ı ‘uḳbâ rûḥa ḡidâdır dâr-ı dünyâ bir ḳurı şadâdır. [ve’s-selâmu yâ eyyuhe’l-mü‘minin]⁵⁶ li-muḥarririhi

Fâ‘ilâtün Fâ‘lâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Küllî toprağında bitmiş nev-bahârîñ gülleri

Bâğ-ı raḥmetden eser hep Kırca‘âlî yelleri

Ḳaryesinde toḡdı ‘aşık vaşfını söyler yazar

Ḳış gününde zevḳ-i cennet ‘aşıkı seyyâḥ gezer

⁴⁶ Allahu Te‘âlâ azze ve celle dostları hakkında şöyle dedi. Bilesiniz ki muhakkak Allah’ın dostlarına korku yoktur ve üzülmeyeceklerdir de. (Yûnus Suresi 62. Ayet)

⁴⁷ Allah katında tek dîn İslâm’dır. (Âl-i İmrân Suresi 19. Ayet)

⁴⁸ Ancak Allah’a selim bir kalp ile gelenler hariç. (Şuarâ Suresi 89. Ayet)

⁴⁹ Allah’tan başka ilah yoktur.

⁵⁰ Dünya ahiretin tarlasıdır.

⁵¹ Dünya derin bir denizdir. İnsanların çoğu onun içinde boğulur.

⁵² Allaha isyanda kula itaat edilmez. İtaat ancak meşru olanda edilir.

⁵³ O kimseler ne güzel dostlardır. (Nisa Suresi 69. Ayet)

⁵⁴ Sizden oraya uğramayacak hiçbir kimse yoktur. (Meryem Suresi 71. Ayet)

⁵⁵ Yani her kim sıratın üzerinde nur ehlinden olursa cehennem ehlinden olmaz.

⁵⁶ Ey Mü‘minler selam sizedir.

7. sayfa

Türbe-i Kırca‘alî’de zâhirâ çok mûm yanar

Bâğ-ı vuşlatdan eser hep Kırca‘alî yelleri

Gice gündüz kırk gün anda ben müsâfir kalmışam

Hürmeti ‘uşşâka ikrâm hoş şafâlar sürmişem

Sofra-i da‘vet güşâde her ta‘âmdan tatmışam

Bâğ-ı hikmetden eser hep Kırca‘alî yelleri

Levh-i kalbimde yazılmış cümle mürîdim defteri

Şeyhe ta‘zîm eylemekdir aşl-ı feyziñ rehberi

Naşşibendî bendesidir ehl-i ‘aşkın ekseri

Bâğ-ı cennetden eser hep Kırca ‘alî yelleri

Cilleler çekdim tecellî erbaîn oldı tamâm

Ma‘den-i ‘ilm-i ledünnî çok oğu Kur‘ân kelâm

Zâkire verdim inâbe ehl-i ‘aşka ve’s-selâm

Bâb-ı dergâhdan eser hep Kırca‘alî yelleri

Gezme âb-destsiz şağın gâfil olma mevt yakın

Zîkr-i tevhîd güllerinden başına çok gül dağın

Qıl namâzı et niyâzı kabriñ olsun cennetin

Bâğ-ı rahmetden eser hep Kırca‘alî yelleri

Tevbeler söyle günâha küfli kalbiñ nûr olur

Çok şevâb işle mürîdim kabrine yoldaş olur

Ehl-i zâkir şübhesiz ehl-i cennet haşr olur

‘İlm-i kevşerden eser hep Kırca‘alî yelleri

Mürşidim şer‘-i şerîfidir haq yolında Haq velî

Ka‘be‘ye gitsen delilsiz bulamazsın sen yolu

On sekiz biñ ‘âlemiñ mürşidi peygamberi

Şehr-i imāndan eser hep Kırca'ālī yelleri

Dīn-i haqda haq hilāfet müftisi bekci olur
Ehl-i tevḥīdīn şerī'at ḥākimi qolcı olur

Ehl-i imān ehl-i cennet cennete yolcı olur
Hep şerī'atdan eser yā Kırca'ālī yelleri

'Āşıka peşkeş çekilmiş 'ilm-i 'irfān tağları
Ḥādīm-i şer'-i şerīfe ehl-i tadrīs bağları

Ḳutb u aqṭāba mişāl temsilde yazdım sözleri
Şeyḫe kudretten eser hep Kırca'ālī yelleri

Ḥalka-i zikre oturdum estağfurullāh söyledim
'Aşk-ı sūzişle mürīde çok du'ālar itmeli

Evliyālar 'ādetidir virdimizdir ağladım
Hep münācātdan eser baq Kırca'ālī yelleri

Uyḳular yorganda gizli yasdıka qardaş olmalı
Her gice vaqt-i seḫerde çok namāzlar qılmalı

Çeşme-i āb-ı ḫayātı qana qana içmeli
Rūz-ı maḫşerden eser hep Kırca'ālī yelleri

8. sayfa

Yoḳdur ilhāmı anıñ kim mürşide bel bağlamaz
Tā kıyāmet ḫaşr olunca terk-i dünyā eylemez

İzn-i Bārī olmayınca zıkr-i Ḥaqq'ı söylemez
Bāğ-ı islāmdan eser hep Kırca'ālī yelleri

Ḳırk yıl oldı gūşe-i vaḫdetde maḫbūs olalı
Terk-i dünyā eyleyince bī-mekānsız qalalı

Çilekeşde fi'l-ḫaḳıka istikāmet olmalı
Dār-ı cennetden eser hep Kırca'ālī yelleri

Bâğ-ı ‘aşkıñ bağçesinde Türbedâr ‘Oşmân Dede
Şanki pervâne mişâli yana yana zıkr ide

Evliyâlar hâdimidir kâfile kalkmış gider
Terk-i rāhatdan eser hep Kırca‘âlî yelleri

Hâlişâne bî-riyâ niyyet şahîh olsa sözüm
Kevşer-i Hâkķi içerler burca baķdım yıldızım

Nefs-i emmâre şırâtiñ sende geçdik sevdiğim
Bâb-ı bākiden eser hep Kırca‘âlî yelleri

Cümle aşhâba muħibbim gökleriñ yıldızları
‘İlm-i hikmetdir maħabbet söyledi peygamberi

Maħrem-i esrâr olur ehl-i ‘aşķ şadıķları
Nuşret-i Hâķ’dan eser hep Kırca‘âlî yelleri

Ey Hasan Hilmî sevindiñ söylediñ yazdıñ hüner
Ma‘rifet bāğında Hâķ’dan kırmızı güller biter

Ārife yekfî işâret kes sözüñ irşâd yeter
Hep Muħammed’dan eser baķ Kırca‘âl yelleri

[Na‘t-ı na‘m ‘ale’n-nebiyyi zü’l-kerim şallallāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem bi-ķalbin selimin]⁵⁷

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Gümülcine şehridir ‘aşkıñ kitābı yâ Resûlallāh
Kerāmet kârbânınıñ kebābı yâ Resûlallāh

Sefer āhında seyr itdim görüştüm ‘ālemi‘irfān
Ziyâret eyledim sevdim bu aħbābı yâ Resûlallāh

Müsâfir geldim ol şehre muħibbim ħasbeten li’llāh
Oķurlar merħabâ dersiñ erbābı yâ Resûlallāh

⁵⁷ Kalb-i selim ile (söylenen) bu naat-ı naim kerem sahibi Sallallahu Teala aleyhi ve sellem nebi üzerine olsun.

Temāşā eyledim şehrin şefâ'at ehli 'uşşâkı
Maḥabbet ehl-i züvvârı bu bâbı yâ Resûlallâh

Cebeller ma'deni tûllâb bu şehriñ halkı ehlullâh
Mümeyyiz bâb-ı rahmetden şehâbı yâ Resûlallâh

Şular içerim çıkup dağa geçerken suyu Yûnus'da
Unutmam lezzetin bir dem şevâbı yâ Resûlallâh

Müneccim burcuma bakdı cefâ'î zemherî günler
Ezâ'ı nefsime takdîm mücâbı yâ Resûlallâh

9. sayfa

Neler gördüm neler çekdim uçan kuşlar buna şahid
Mücâhid 'aşığı 'âbid türâbı yâ Resûlallâh

Eser yeller yağar karlar melekler hâlîme ağlar
Maḥabbet âteşi yakdı bu kalbı yâ Resûlallâh

Ḥaber aldı bu esrâr-ı ḥaḳîḳat vâlidem şefḳat
Du'â itdi didim âmin cevâbı yâ Resûlallâh

Ararım derdime dermân 'aceb nerde Ḥekîm Loḳmân.

Ḳarârım Ḳırca'âlî'de yâ Resûlallâh

Ḥasan Ḥilmî şilâ eyle gönüldür Ka'be-i maḳşûd
Metâ'ı terk-i dünyâda ḥarâbı yâ Resûlallâh

Na't-ı şerîf 'ale'n-nebiyyi şallallâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem

Bu mevtâ yalınız ḳaldı ḳabirde yâ Resûlallâh
Meded eyle şefâ'at kıl mezârda yâ Resûlallâh

Sü'âl-i münkere bârî lisân-ı ḥaḳ cevâb virse
Ḳul ḥaḳḳıyla tolaşmazsa dili de yâ Resûlallâh

Ṭutılur söylemez diller cevâba kudreti olmaz
Ḳaranlık ḳabrin içinde velide yâ Resûlallâh

Ölüm ḥaktır su'âl ḥaktır inandık şübhemiz yokdur

Şu mevtâ ehl-i sünnetdir sa'ide yâ Resûlallâh

Şehâdet eyleriz Allâh için rûz-ı kıyâmetde
Çabûl eyler te'âlallâh va'ide yâ Resûlallâh

Müzeyyen giydigiñ tonı soyar imâm günâh dimez
Ki maşşer gömlegin bicmiş hâzırda yâ Resûlallâh

Çaçılmaz dâr-ı dünyâda ölümden kurtulan kimdir
Müsellemdir hayât ehl-i selimde yâ Resûlallâh

Hidâyet emr-i Rabbânî meded Hâk'dan bi-iznillâh
Şefâ'at yâ Hazret-i Câbir bin 'Abdullâh 'abide yâ Resûlallâh

Şefâ'at şâhı sultânî Ebâ Eyyube'l- Ensârî
Bi-ğamdillâh du'â bâbı güşâde yâ Resûlallâh

Cemâ'at cân fedâ eyler muhibdir cümle aşhâba
Ebâ Eyyübe'l-ensârî re'ise yâ Resûlallâh

Hüdâ'nîñ rahmeti vardır bugün hayrân Eyyüb'a
Şefâ'at rûz-ı maşşerde nasîbse yâ Resûlallâh

Oğu rahmet du'â eyle Hasan Hilmî bugün maşşer
Cemâ'at söylesün âmin du'âda yâ Resûlallâh

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Hâk hilâfet tahtını hâlî komaz
'Âleme bir mürşid-i kâmil gelür

'Aşıkîñ 'âlemde iqbâli komaz
Lâ cerem şahrâ-yı 'aşka er gelür

10. sayfa

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey Hasan Hilmî hilâfet hâkimi şer'-i şerîf
Böyle bir fetvâ virir 'âleme müftî gelür

Na't-ı Peygamber Mecmü'ası

Bismillāhirrahmānirrahīm

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

İşitdik bāğ-ı gülzārı sevindik yā Resūlallāh

Görünce nūr-u beyzā’ı utandık yā Resūlallāh

Kemālin bāğ-ı kudretdir cemālin cennet-i tūbā

Şerī‘at meyve-i hüsna seniñdir yā Resūlallāh

Şalātile selām eyler saña şıdkıla bir ‘āşık

Қıyāmetde rezil olmaz mu‘īnsin yā Resūlallāh

Kesilmez feyzi bu bāğın memem ism-i Muḥammeddir

Ḥasan Ḥilmī emer şimdi sūdün vir yā Resūlallāh

Medīneñ menzili mevlā kelāmı yā Resūlallāh

Melā’ikler oқur şallū selāmı yā Resūlallāh

Sefer sofrasına ni‘met gelür vaқt-i seḥer senden

Maḥabbet miftāhı bābü’s-selāmı yā Resūlallāh

Ḥiṭābı irci‘ī rāci‘ rucū‘ eyler bu rūḥ aşla

Yetişdir ravzana rāzī selāmı yā Resūlallāh

Memāt olmaz maḥabbetdir vefātın ḥayyü’l-insāndır

Değişmem ravzana Dārı’s-selāmı yā Resūlallāh

Ḥayā eyler güneş gökde tūlū‘ itdikce her eyyām

Ḥasan Ḥilmī oқur şallū selāmı yā Resūlallāh

El etdim istedim zātın şıfātın yā Resūlallāh

Külāh geydim günāhkārım rahımsin yā Resūlallāh

Naşīb oldı biḥamdillāh enībū⁵⁸ ḥırқasın geydim

Şükür bī‘at eliñ virdiñ kerımsin yā Resūlallāh

İḳāmetde taḥıyyatda teşehhüdde teқarrüb var

Müsāvīdir müsemmāñız vahıdsin yā Resūlallāh

Ebū Bekrī, ‘Ömer, ‘Oşmān, ‘Alī ‘aynü’l-‘ayānımdır

Muḥıbbim cān fedā itsem ne dırsin yā Resūlallāh

Gözüm nūr iḳtibās eyler tūrābı hāk-i pāyinden

Қamer senden zıyā ister şemssin yā Resūlallāh

Kevākib defterim görmiş ḥaber virdi müneccimdir

Didiler burc-ı baḥtından mḥıbsin yā Resūlallāh

11. sayfa

Sa‘ādetle müşerrefdir Ḥasan Ḥilmī ḥabīb ister

Maḥabbet kārubānına ḥabıbsin yā Resūlallāh

Maḥabbet miski minber zī selemmī yā Resūlallāh

⁵⁸ Zümer suresi 54. âyette, ‘yönelin, ulaşmayı dileyin’.

Gönül dertli keder tutmaz elem mi yâ Resûlallâh
 Eser bâd-ı maḥabbetdir bu ‘aşk şehrinde her âbâd
 Marazlı gönülüne dermân bu ‘aşkı yâ Resûlallâh
 Hasan Hilmî saña ‘âşık gönülde gizli ma‘şûksın
 Bu hasta kalbime ‘aşkın şifâ mı yâ Resûlallâh
 Biter ‘aşkın ḥubûbâtı gönülde yâ Resûlallâh
 Çıkar dür-dâneler ‘adni bahirde yâ Resûlallâh
 Maḥabbet ‘aqla geldikce gözümde kanlı yaş tamlar
 Melekler ḥââlîme ağlar semâda yâ Resûlallâh
 Maḥabbet âteşi gizli yakarsa kalb-i ‘uşşâkı
 Hasan Hilmî yazar na‘tî âteşte yâ Resûlallâh
 Gönül dertli devâ ister ṭabîbden yâ Resûlallâh
 Meleklerle ‘ilâc gönder ḥabîbden yâ Resûlallâh
 Eser ‘aşkın yeli vaqt-i seher bâb-ı Medîne’nden
 Medîneñ bâb-ı rahmetdir rahîmden yâ Resûlallâh
 Saña ‘âşık Hasan Hilmî yazarsa posta-i ‘aşkı
 Melekler aña şâhiddir kadîmden yâ Resûlallâh
 Cemâlin ‘aşk cihânında civâdır yâ Resûlallâh
 Ekilmiş bâğ-ı kudretde fidândır yâ Resûlallâh
 Ḥayâtın tuḥfe-i rahmet memâtin müjde-i hikmet
 Ne devlet zî-sa‘âdet bir dîvândır yâ Resûlallâh
 Ġarîb ‘âşık Hasan Hilmî ezel ‘âşıklarındır
 Yazar ‘aşkı maḥabbetle kitâbdır yâ Resûlallâh
 Vücûduñ rûḥ-ı eşbâḥ-ı rûsüldür yâ Resûlallâh
 Göründi cüz’-i a‘zam ‘ayn-ı güldür yâ Resûlallâh
 Uzakdan nağme-i câna ezeldir bülbül-i kudsî
 Cemâlin öyle bir gülşende güldür yâ Resûlallâh
 Muḥammed ism-i a‘zamdır maḥabbet Ka‘be-i maḥşûd
 Ḥarîmi sırrı aḥsâ-yı sübüldür yâ Resûlallâh
12. sayfa
 Kemâlin leyle-i mi‘râc irişdiñ Kâbe Kavseyn’e
 Bunu inkâr iden kâfir Ebü Cehil’dır yâ Resûlallâh
 Ḥayâlin hâlîme maḥşûş gözümde bir küḥül ammâ
 Yazılmış sırrıma ḥable’l-metindir yâ Resûlallâh
 Hasan Hilmî kuluñ kem-ter maḥabbet şemsini ister
 Ziyâsı kalbe düşdükce vezîrdır yâ Resûlallâh
 Gönül ‘aşkın kitâbını okursa yâ Resûlallâh

Bulur derdine dermānı şifadır yā Resūlallāh
 Meded kııl sevdiğim Aḥmed bize vuşlat burākıını
 Peyāde almıřam yazu yabanda yā Resūlallāh
 Yetişdir havz-ı kevşerden bize bir cur‘acı kevşer
 řarābıñ ‘āşıa Ḥa’dan kitābdır yā Resūlallāh
 ulū‘ eyler seniñ ismiñ bedestānı hidāyetde
 Seniñ zıkrin zıyāsına sebebdır yā Resūlallāh
 Bir ismin asl-ı Maḥmūd’dur yazılmıř cennet iinde
 Maāmıñ cennet-i Maḥmūd-ı řerif’dır yā Resūlallāh
 Semā ehli sūrūr eyler seniñ ismiñle ey Aḥmed
 Melekler iftiḥār eyler azizdir yā Resūlallāh
 Zemine eylediñ teřrif Muḥammed Muştafa’sıñ sen
 Cihāna āfitāb ismiñ reřiddir yā Resūlallāh
 Ḥasan Ḥilmī bu gūn řařkıñ yazar ‘ařkıñ beyān eyler
 Kitāb-ı ‘ařkı řerḥ eyler ki ḥadır yā Resūlallāh
 Civān ‘ōmrim cehāletle geurdūm yā Resūlallāh
 ‘Amel toḥmım ekūp kendūm ürütdūm yā Resūlallāh
 Cürük yerde ekin bitmez neden lāzım ekin ekmek
 Ziyān vardır ticāretde bilürdim yā Resūlallāh
 Ḥasan Ḥilmī seḥer vati eker ger toḥm-ı ihlāsı
 Biter bir bir ḥubūbatı görürdūm yā Resūlallāh
 Maḥabbet ekmegin eklin yetiřdir yā Resūlallāh
 Benim rūḥum ezel nānıñ yemiřdir yā Resūlallāh
 Ezel esrārıdır gördūm urulmıř sofra-i zıkrin
 İer rūḥānī řerbetler bu rūḥum yā Resūlallāh
 Güneř senden toęar her dem yine sende gūrüb eyler
 Ḥaıat āfitābına sehābsın yā Resūlallāh
 Aılmış pencere albde ziyā ister Ḥasan Ḥilmī
 Vücūdı nūra ğar olsun ziyā vir yā Resūlallāh
13. sayfa
 Henüz āz/[arz] u niyāzım var cenāba yā Resūlallāh
 Salāt ile selāmım var hużūra yā Resūlallāh
 Sever sevdā-yı ‘aşkıındır süveydā-yı dilim dilde
 Gōñül her dem selām eyler resūle yā Resūlallāh
 Elim bende gözüm sende gōñül na‘tın our şimdi
 Muḥabbetlü melek mürsel viřāle yā Resūlallāh
 Ebū Bekrī ‘Ömer ‘Ořmān ‘Ali ‘ālī řaḥābendir

Muhibbim cümle aşāba şahābe yā Resūlallāh
 Hasan Hilmī günāhkārdır o deryādan umar rahmet
 Yetiş maḥşerde imdāda ġarībe yā Resūlallāh
 Ne hoşdur şavt-ı lebbeyk ‘Arafāt’da yā Resūlallāh
 Bilür ‘āşık olan semt ü Minā’da yā Resūlallāh
 Hudā saḳy eylesün ‘aţşānını mizāb-ı zemzemden
 Maḥabbet bādesi ümmü’l-ḳurāda yā Resūlallāh
 Ezel ‘aşkı müftisi fetvā virirse ey Hasan Hilmī
 Maḥabbet aş-ı hikmet Muḥammed Muştāfā’da yā Resūlallāh
 Maḥabbet ḳiblesi zātīñ cemālde yā Resūlallāh
 Enisin mürsidiñ Ḥak’dır Ḥirā’da yā Resūlallāh
 Sarāy-ı sidre-i ‘arşa mübārek bād mescidden
 Çıḳup seyreyledik arşı ḥārik-i ‘āde yā Resūlallāh
 Ḳarārı ḳābe ḳavseyne Hasan Hilmī işāret var
 Ḳuşürüm çok seni medḥ ü şenāda yā Resūlallāh
 Maḥabbet-nāme-i ‘aşkıñ Muḥammed yā Resūlallāh
 Ḥaḳīḳat ism-i a‘zam nām-ı Aḥmed yā Resūlallāh
 Maḥabbet dersini tekmil idince on sekiz yılda
 Civānlık gitdi pīr oldum mücerred yā Resūlallāh
 Tükenmez çilleler çekdim civār-ı dār-ı Eyyüb’da
 Hasan Hilmī’ye nuşretler teceddüd yā Resūlallāh
 Yüzüñ āyine-i maḥbüb şuhūda yā Resūlallāh
 Naẓirīñ gelmedi mehd-i vücūda yā Resūlallāh
 Maḥabbet zāt-ı muḥaḳḳaḳdır cezākallāh ḥayran hū
 ‘Adilīñ vaşf-ı na’tında numūde yā Resūlallāh
 Hasan Hilmī yazar na’tın maḥabbet külḥanındandır
 Düşerse gülşen-i zātī’l-vuḳūda yā Resūlallāh
 Yolunda baş açık yalın ayakda yā Resūlallāh
 Şafādır ‘āşıḳa dürlü cefāda yā Resūlallāh
 Ne ḥacet cāme-i fāḥir maḥabbet ma‘nevī ḳaftān
 Tefahḥür eyledim ‘aşkı ezelde yā Resūlallāh

14. sayfa

Hasan Hilmī gönül ‘anḳā cihāna raġbeti yoḳdur
 Uçar ḳonmaz yere göge hevāda yā Resūlallāh
 Maḥabbetden iden şeyḥe inābe yā Resūlallāh
 Ledünniden oḳur dersi şavāba yā Resūlallāh
 Tevekkül eyledi ‘aşık su’āle rüz-ı maḥşerde

Sehîl kıl kudretim yoğdur cevâba yâ Resûlallâh

Hayâ eyler Hasan Hilmî meded kıl yâ habîballâh

Oğunsa defter-i 'işyân 'azâba yâ Resûlallâh

Sefîneñ haqq şerî'at yâ Resûlallâh

Yeter ümmetleriñ 'âşık selâmet yâ Resûlallâh

Sürer zevki şafâ eyler gezer deryâ-yı maşşerde

Kimiñ burcu sa'âdet ehl-i cennet yâ Resûlallâh

Cemâliñ cânıma cennet celâlî-meşreb olsa da

Kemâliñ vâhidi rahmet kerâmet yâ Resûlallâh

Yedi deryâda garğ olmaz sefineñ rākibi 'âşık

İder va'z 'âşıkâ lâıyık beşâret yâ Resûlallâh

Hasan Hilmî rızâ şeyhi huzûr-ı hazret-i Cābir

Mürîdi ehl-i imândır şefâ'at yâ Resûlallâh

Mağabbet 'âşıkâ hable'l-metindir yâ Resûlallâh

Nübüvvet hâtemi haqqâ'l-yakındır yâ Resûlallâh

Mübârek ravzanı görsem yüzüm sürsem ta'aşşuqla

Hayâtın hâtırâ 'ayne'l-yakındır yâ Resûlallâh

Hasan Hilmî kapuñ hâki mükerrem huddâm-ı rûhânî

Yazarsa na'tını 'ilme'l-yakındır yâ Resûlallâh

Cehil emrâzına 'ilmim şifâdır yâ Resûlallâh

Tegayyür eyledi qalbim şafâdır yâ Resûlallâh

Te'allüm kıldı üstâdım bize fazl-ı Hudâ ile

Mücâhid nefsi-i cismânım cefâdır yâ Resûlallâh

Qabûl eyler ümîdim var şerî'at şâhibi Ahmed

Muhammed Muştafâ zikrim vefâdır yâ Resûlallâh

Gönül hikmet fûnûnundan saqîhum hamrını içdi

Şerî'at kâsesi kevşer beqâdır yâ Resûlallâh

Ne 'ilmim var bu gün ben de şerî'atle olam mevzûn

'Amelsiz geçdi vâh 'ömrüm hebâdır yâ Resûlallâh

Quruldu meclis-i tilmîz müderrisler muhaqqıqdır

Ne maşzûnam ne mesrûram rızâdır yâ Resûlallâh

15. sayfa

Murâdım aşl-ı maqlûbum naşib oldu bi-hamdillâh

Didim ibtidâ bismillâh 'atâdır yâ Resûlallâh

Rızâdır niyyetim hâliş icâzetle mecâz oldu

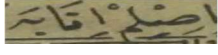
Riyâ'ı şirki terk itdim nemâdır yâ Resûlallâh

Hasan Hilmî izn ister ki sensiñ h'âce-i 'âlem

Medīneñ bāb ‘ilminde gedādır yā Resūlallāh
 Taḥammül eylemez cismim za‘ifdir yā Resūlallāh
 Firāka tākatim yokdur meded kııl yā Resūlallāh
 Gönül ḥasta ‘ilāc ister tūrur karşıñda elbette
 Kerem kııl eyle gül-deste mücibem yā Resūlallāh
 Ezelde vuşlatın zevki gelince ḥātıra bir dem
 Vücūdum tarmār itdi ḥabırsın yā Resūlallāh
 Simā‘ eyler belā ḳavlin çalar ḳudret nāyın dilde
 Şadāsı ‘ahd-i mişākıñ ‘azizdir yā Resūlallāh
 Oḳunsa defter-i nāmın tūrur yerler döner gökler
 Maḥabbet derd-i ‘uşşāḳa devālar yā Resūlallāh
 Döner ḳalbim degirmendir gelür ‘aşkıñ şuyu senden
 Şalātile selām benden sañadır yā Resūlallāh
 Kesilmez baḫr-i bī-pāyān bu ‘aşkıñ ḥavzı ismindir
 Ḳadāḫı ḥazreti Ḳur’ān sakıhum yā Resūlallāh
 Ṭabībā ḥācetim yokdur ‘ilācın istemem andan
 Seniñ derdiñ baña merhem devādır yā Resūlallāh
 Uyurdum on sekiz yıldır uyandım şimdi bir gündür
 Bu günde sen beni güldür laṭıfsın yā Resūlallāh
 Düşünce gönülüm ‘aşkıñ memāt ḳalbim ḥayāt buldı
 Ledünni ‘ilm keşf oldu delilsin yā Resūlallāh
 Maḥabbet levḫ-i maḥfūzdur ezel iḳrārı metnimdir
 Gönül taşdıḳ-i şerḫimdir ḳabül kııl yā Resūlallāh
 Vücūdum zātına şem‘den maḥabbet mūmı ‘aşkıñdır
 Yanar ḳandilde ol mūmdur ziyā vir yā Resūlallāh
 Ḥasan Ḥilmî oḳur na‘tın vücūdı ‘aşḳ bedestānı
 Türkistān’a ‘Arabistān’a resülsün yā Resūlallāh
 Cihānıñ şā‘iri şems-i şerī‘at yā Resūlallāh
 Tefahḫur eylesün nāāzım şefā‘at yā Resūlallāh
 Yazup nazm eylemiş ‘aşkı şerī‘at vezn ider ḫaḳḳı
 Maḥabbet ‘ilm miftāḫı şehādet yā Resūlallāh
 Ḥasan Ḥilmî sa‘ādetle selām söyler yazar na‘tın

16. sayfa

Şu‘arā-i ehl-i sünnet ve’l-cemā‘at yā Resūlallāh
 Rızā’-ı rahmetiñ hoşdur hevāsı yā Resūlallāh
 O rahmet ḫikmetin yokdur bahāsı yā Resūlallāh
 Tükenmez baḫr-i bī-pāyān nihāyetsiz derin deryā

Hakim olmak habibiñ ibtidası yâ Resûlallâh
 Hasan Hilmî kederlenme günâhın çok dise vâ'iz
 Deryâ-yı rahmetin yoğdur intihâsı yâ Resûlallâh
 Mağabbetdir bu 'ilm içre merâmım yâ Resûlallâh
 Sañadır 'ilm-i na' tınla selâmım yâ Resûlallâh
 Ebû Bekrî 'Ömer 'Osmân 'adâlet yıldızı añlar
 'Alî'dir tâc-ı sultânlar kelâmım yâ Resûlallâh
 Hasan Hilmî haqîkatdir şerî'atde haça olmaz
 Şehîdeyne mağabbetdir tamâmım yâ Resûlallâh
 Kerem kıl kudretim yok imtihâna yâ Resûlallâh
 Sü'âline cevâb na'tıñ intihâba yâ Resûlallâh
 Bu 'aşkıñ hizmetin menzil Hudâ bildim kerâmetdir
 Ki sen peygamber-i âhir zamâna yâ Resûlallâh
 Teveccüh kıl Hasan Hilmî mağabbet Ka'besi gönlüm
 Sevindim söyledim yâ Resûlallâh
 Per açup tıtuñ cihânı murğ-ı ekbersin yâ Resûlallâh
 Bize rûz-ı cezâda sâye-bânsıñ yâ Resûlallâh
 Tıyunca Hâzreti Âdem seniñ teşrîfini bir dem
 Değişdi habbeye bâğ-ı cinânı yâ Resûlallâh
 Mübârek ism-i pâkiñiz yazıldı 'arş-ı a'lâya
 Şadâñız geldi dünyâya tıyulduñ yâ Resûlallâh
 Mine'l-meşriğ ile'l-mağrib gidince defter-i nâmıñ
 Dirildi kâffe-i mevtâ hayâtsıñ yâ Resûlallâh
 Zemîn-i Ka'be'ye teşrîf idince yevm-i işneynde
 Oğandı mevlidiñ Aşmed Muḥammed yâ Resûlallâh
 Qurıldı meclis-i 'işret içildi bâde-i imân
 Getürdi bâdei Cibrîl kadehsıñ yâ Resûlallâh
 Mezârıñ tütüyâ 'ayneyn melekler dâ'imâ zârî
 Tavâf itsün Hasan Hilmî izin vir yâ Resûlallâh
 Yazılmış 'arşa nâmıñ Aşmed yâ Resûlallâh
 Oğurlar ümmetin yerde Muḥammed yâ Resûlallâh

17. sayfa

Zemîn ehli zevâl bulmaz zamân âhir zamân olsa
 Medâr-ı 'âleme rahmet Muḥammed yâ Resûlallâh

Hasan Hilmî budur erkân inanma aşlı yok dünyâ
 Qabûl itdik şerî'atdir Muḥammed yâ Resûlallâh

Viren virdi gönül virdi Muḥammed yâ Resûlallâh
Gelen gitdi giden bildi Muḥammed yâ Resûlallâh

Gülin koçdum diken batdı dikensiz bâğda gül bitmez
Açılmış bülbüle ol gül Muḥammed yâ Resûlallâh

Ḥasan Ḥilmî gül isterse seher vaḳti gider bâğa
Koçar güller gülistânda Muḥammed yâ Resûlallâh

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Murg-ı şeb pervaneyim yâ Muḥammed Muştafâ
Rûz u şeb dîvaneyim yâ Muḥammed Muştafâ
Sâ'ilem ihsân seniñ 'âcizem noḳşân benim
Raḫmeten li'l-'âlemînsin yâ Muḥammed Muştafâ
Nüşa-i kudret cemâliñ enbiyâlar ḫâtemi
Viridim olsun tâ kıyâmet yâ Muḥammed Muştafâ
Tâc-ı İskender nedir taht-ı Süleymân istemem
Sen şehiñ kurbâniyam yâ Muḥammed Muştafâ

Ey Ḥasan Ḥilmî o şâhiñ ümmetiyeñ ğam yeme

Guşsa kârım vird-i pâkim yâ Muḥammed Muştafâ

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Ne ni'metdir bu devlet ki şadırdı nûr-ı imânı
Bize luḫ eyledi Allâh Muḥammed gibi sultânı
Uçar ümmetleri anıñ tıyûrı zü'l-cenâheyndir
Tarîḳi nûr-ı Qur'ândır gönüller 'arş-ı raḫmânî
Ne şirrîñ sözlü vâ'izdir erir ḳalbler ḳalay gibi
Baḳırlar altun olmuşdur sûz-ı kîmyâ-yı Sübhânî

Gelüp ḫikmet diyârından göründi zât-ı 'uşşâḳa

Ḥasan Ḥilmî odur şuḳḳa oḳı ḫikmet kitâbını

Âḫ iştiyâḳan mine'l-'ışḳı 'âlâ na'tı nebiyyinâ Muḥammedin şallallâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey ḫabîbî ḫâliḳ-ı Raḫmân u Rabbü'l-'âlemîn
Ve'y sa'âdet zî cemâli zât-ı vaşfü'l-'ârifîn
Minberi nûr-ı vişâli miftaḫı cennet cemâl
Ḥâtem-i irşâd-ı 'âlem raḫmeten li'l-'âlemîn
Mâlik oldı ümmetin hem na'îmi cennete
Sâye-i teblîğ-i imân ḫükm-i Qur'anü'l-mübîn

18. sayfa

Eylediñ ikrârı taşdıķ ins-i cengi seyyidî
 Kıl hidâyet yâ Ğanî fermân-ı câhi'l-‘âşıkîñ
 Pişvâ-yı ehl-i imân dest-gîr-i kâ’inât
 Havz-ı kevşer şâhibi sultânü feyzü’r-râşidîn
 Yandı dil feyz-i firâķın hasretinden ey habîb
 Gel devâ kıl yâ tabîb ümmetin kem-ter kemîn
 ‘Âlem-i ma’nâda gördüm ‘âşık oldum bî-ķarâr
 Ol sebebden iştiyâķım dâ’imâ müjdâd hemîn
 Merhabâ nûri vişâli fađđalû yâ ümmetî
 Eylerem şallû selâm yâ Muhammed faħr-i dîn
 Ol haķikat dil-beri şadr-ı dilde püst-nişin
 ‘Arş-ı Raħmân ķalb-i ‘âşık şanma sen mâ ile tîn
 Şerha şerhadır yürekler pür-kebâb oldı ciger
 Ey Ğasan Ğilmî şifâdır vaşbirü hable’l-metîn
 Naķşibendî naķş-ı kudret zâķiriñ ķalbinde Ğaķ
 Ehl-i ‘âşıkîñ zevķ-i imân cebhesinde nûra baķ
 Ğikmetullâh şerh olunmaz levh-i dilde bir varaķ
 Ehl-i imân ehl-i cennet naķşibendî râh-ı Ğaķ
 Havzdır ‘ilm-i ledünnî kâse kâse iç hayât
 Ğalb-i haydır ehl-i haķķıñ anlara yoķdur memât
 Ey Ğasan Ğilmî maħabbetdir vücûdı kâ’inât
 İsm-i a’zamdır yazılmış haķ okur Allâh’a baķ
 Emri gündend zâhir oldı kâ’inât külli ‘arâz
 Zümre-i kâlû elestden ehl-i imândır Ğarâz
 Rüz-ı maħşerde rezil olmaz bu dîni yeg tutan
 Bî-mekân Allâh’ı bulmaķ eski sevdâdan Ğarâz
 Sevmez ehl-i cenneti kılmaz namâzı bî-namâz
 İmtihân-ı ‘adl-i Ğaķ’dır yâ cehennemden Ğarâz
 Kürsî-i kibri kerâmet ‘add iden vâ’iz belâ
  Vâ’iz-i? ‘irfânı bulmaķ şeyh-i kürsiden Ğarâz

19. sayfa

Kes ümidin ķıl tevekkül halkdan ‘atâyâ isteme
 Raħmetî lâ-taķnitüdir ey Ğasan Ğilmî Ğarâz
Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün
 Maħabbetden haber geldi bugün gönlüm şafâ buldı
 İki dünyâyı terk itmek baña âb u hayât oldı

Meşakkat çekdi İskender nice milyon çeküp ‘asker

İ‘âne itmedi taqdir bilâ-nüş memât oldu

İçüp hayy u hayâtiden hayât ehli ebed olmaz

Hasan Hilmî içüp kınamaz buna şahid kalem yazdı

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Pâresizlik pâre pâre eyledi ‘aşıkları

Anlara ikrâm idenler cennetin sulţânları

Cenneti bâzâra her kim pâresiz gelse meger

Eli bağı boynı egri gözlerinden yaş döker

Zıkr-i Sübhân ile dostdan hürî kızlar alınur

Müşteridir eli boş bu Hasan’dır âh çeker

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

Benim imân u ikrârım şehâbdır yâ Resûlallâh

Yağar yağmur gibi andan kitâbdır yâ Resûlallâh

Su ‘âli rûz-ı maşşerde hisâba kudretim yokdur

Cevâbı senden olmazsa ‘azâbdır yâ Resûlallâh

Şafâ’-i cennetü’l-me’vâ cemâlin şems-i rûhânî

Celâlin nûr-ı Rabbânî cevâbdır yâ Resûlallâh

Günâhım deftere sığmaz kısurum aslı Kâf tağı

Cehennem ehlinin bağı günâhdır yâ Resûlallâh

Rivâyet rahmetindendir haber virdiñ bize virdi

Ki yetmiş kerre istiğfâr şabundur yâ Resûlallâh

Hasan Hilmî açılmışdır şular güller gibi bir gün

Sarı çiçek gibi maşşer gülidir yâ Resûlallâh

Yanar ‘aşkıñ mûmı kalbde dikilmiş yâ Resûlallâh

Ekin ekdim yetişdikce biçilmiş yâ Resûlallâh

O bir hârmân-ı maşşerdir dögerler anda buğdaylar

Şevâb anbarı cennetle tölarmış yâ Resûlallâh

Cehennem nâr-ı anbardır mişâli çün şaman geldi

İşitdikce Hasan Hilmî yanarmış yâ Resûlallâh

Mağabbet mesnedi maţlûb mürîde yâ Resûlallâh

Yazılmışdır kısemnâda cerîde yâ Resûlallâh

20. sayfa

Kader kâlû elest manşibına fermân mu‘in olsa

Bozamaz kimse taqdir-i ‘aķide yâ Resûlallâh

Mürîdi tâlîbi dünyâ murâdı sîm ü zer devlet

Bu fânî ni‘meti ister denîde yâ Resûlallâh

Mürîdi ‘âşıkı Mevlâ muhakkak mürşidi maşşûd
 Bu tevhîd devlet-i ‘uqbâ ‘abîde yâ Resûlallâh
 Geyince hırka-i fakrî çe sûd sevgili mesned
 Hasan Hilmî tefahhurla mezîde yâ Resûlallâh
 Nefes urdı haqâyıqdan yine ilhâm-ı Rahmânî
 Ma‘ârif güllerin atdı kenâra baħr-i Sübhânî
 ‘Aceb hikmet nedir ‘özüñ bu dünyâan yüzüñ dönmez
 Bulanlar terk ile buldı gönül derdine dermânı
 Fenâ mülkün beķâsı yok gelenler gıtdiler heyhât
 Qanı Sultân Süleymânlar qanı Qârûn’a ihsânı
 Gel ey devletli dındaşım şakıñ meyl itme dünyâya
 Yeter ‘ibret mezâristân bilürsin aşl-ı insânı
 Gel olma fânîye magrûr denî dünyâ devâsızdır
 Neden aldandın ey magrûr görürken mevt-i insânı
 Gel olma ehl-i dünyâdan elin çek mâsivallâhdan
 Qafesden kuş uçar bir gün gelince mevt tûfânı
 Dökerler başına toprak tolar gözlerine yaprak
 Qaçarlar cümle aħbâbıñ görince qabr-i zulmâtı
 Babañ Âdem anañ Havvâ bilindi târiki’d-dünyâ
 Bırakdı mevt-i mîrâşı delîlim geldi Qur’ânı
 Zehî zenbil be hey gâfil idersin aqçesiz hizmet
 Bunuñ şonı nedâmetdir cehennem nefsi şeytânî
 Eger gâflet cihânından var ise vaħdete meylin
 Maħabbet vaşfını diñle saña tibyan idem anı
 ‘Akıl şanı degildir bu cefâdır çekme gel zaħmet
 Girersin qabrine müflis qalursın anda ferdânî
 Selâmet isteyen kişi şerî‘atle tutar işi
 ‘İbâdet aşl-ı mevlâya şehâdet faħr-i sultânî
 Bu dünyâ fi’l-meşel rü’yâ inandı aña aħmaqlar
 Giyerler dürlü qalpakkar yularsız buldı hayvânı
 Her insân aşlını bilmez mezârında şevâb bulmaz
 Yeri cennet cehennemi bunu idrâk iden qanı
 Tedârik eyle dünyâda tefekkür kıl günâh bâbıñ
 Uyarsan nefsi şeytâna ‘azabıñ oldı müzdâdı
 İder vesvâsı ol şeytân musallaq qalb-i insâna
 Anıñçün aldadır dâ’im denî dünyâda insânı

21. sayfa

Şıgıñ Mevlâ'ya ey zâkir seni aldatmasun şeytân
Günâha tevbedir tiryâk temevvüc ide 'ummâni

Uyan uykudan ey gâfil gözün ac geldi 'Azrâ'il
Dürüldi defteri 'ömrüñ okundu rūḥa fermâni

Fenâyı bâkiye virmez kemâle maẓhar oldıysa
Bu sözde şübheler qalmaz gelürse feyz-i 'irfâni

Kelâmım pend-i ḥikmetdir aşıldır 'ilm-i 'irfânım
Ḥüdâ'ya eylerem minnet tükenmez feyz-i pâyâni

Şarâb-ı kudretullâhdan kadâḥ-ı qalbe tamlarsa
Qanar deryâ-yı rahmetden zülâli qalb-i aştâni

Ḥaḳîqat Ḥaḳda muğlaqdır açılmaz bâb miftâhsız
Anıñ miftâḥı peygamber nazar kıl anda im'âni

Gel ey sâlik sülük eyle ḥaḳîqat üzre bî'at kıl
Müridiñ mürşid-i 'aşqdır ḥilâfet bunda ḥatmâni

Meded itmez sivâ ehli meded iste Ḥüdâ'dan sen
Ḥüdâ şâfi ve hem kâf gelince keşf-i Rabbâni

Qarınca gibi ey vâ'iz ḥarîş olma habîş ḥuydur
Müridiñ vird-i mevlâdır oqu evrâd-ı sırrâni

Gel inşâf eyle ey vâ'iz kanâ'at kenzi bî-pâyân
Hayâ kıl Rabb-i Rezzâq'dan helâk it nefsi şeytâni

İki yoldur necât bâbı biri Qur'an biri sünnet
Bular birdir ḥaḳîqatde selâmet kâni 'abdâni

Emîn olma gel ey vâ'iz za'if insân qavî düşmân
Ḥazer kıl nefsi ile şeytân cehâlet küfr ü 'işyâni

Eger 'âşîq iseñ sen de bu gün ma'sûqa ey vâ'iz

Kerāmet iste ur‘ān‘da dađı sūnnetle seyrānı

akın vā‘iz ‘azīm dūman biri nefsiñ biri eytān
Mu‘in Allāh resūlullāh ħilāfı ħazı-ı nefsānı

isāba yok mı imānın ‘azābullāh muaadır
Gidersen tevbesiz sen de gōrürsin a‘r-ı zindānı

Gel ey vā‘iz mūheyyā ıl mezārın nūr ile olsun
Ki abrin cennetü‘l-me‘vā refiin ħūr u ğılmānı

Behey vā‘iz sōzüm diñle gücenme er‘ile ābit
Günāhıñ cümlesin terk it bırakma nāma ‘ünvānı

erī‘at vā‘izi a‘dan Muammed Mutafa geldi
Enībū hasbünā kāmil beyānı bāb-ı ur‘ānı

Kerāmet āl degil ħāldir rumūzı evliyā sırdır
ulübü‘-u‘arā ħazā‘inü‘r-rahmān muarrer med-i mizānı

Nazar ılmaz bular ğayre refii evliyā tevfi
asan ilmı yazar e‘ār ierse ħamr-ı Lomān‘ı

22. sayfa

Müridiñ meramet ister rahımsin yā Resūlallāh
Kerāmetle müerref ıl kerımsin yā Resūlallāh

Cemālin bāğ-ı ravzanda gōñül murğı bu gün gül-in
‘İtir āhı Muammedsin vahıdsin yā Resūlallāh

Salāt eyler asan ilmı uuruñla abül eyle
Meleklerle selām gönder selımsin yā Resūlallāh

Münzevı Manzūmesidir

Bismillāhirrahmānirrahım

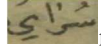
Efalü‘z-ıkr lā ilāhe illallāh buyurduñ yā Resūlallāh
Ve efalü‘d-du‘ā elamdülillāh buyurduñ yā Resūlallāh

Müridiñ Münzevı viridi our allū selām eyler

Ŧoğar albde gneş ztı sıftı y Resllh

Dağı aşbma at at selm olsun seher vatı
Firkn ateři yadı yregim y Resllh

Veliler ‘deti glin olur řahr-y ‘ař zre

mnzevilerde selmet y Resllh

Ŧark-i mstakm cennet yolun ıttım nectımdır
Our hble’l-metn dersin diynet y Resllh

asan ilm bu ‘ař tb maabbet mnzevilerde
Dikilmiş ‘arşa ser ekmiř gnlde y Resllh

Bde be-nuřum be-adeh-i medđ-i maabbet ‘ale’l-evřf- Eb Eyybe’l-Enřr rađıyallah ‘anh

Mef‘ln Mef‘ln Mef‘ln Mef‘n

Maabbet bg- Eyyb’de aıldı bağtıyr oldum
Gidp tađřl iderise bugn ben iđtiyr oldum

Hidyet bdesin idim aderde nev-civn oldum
Benim irřdl sultnm Eb Eyybe’l-Enřr

řef‘at burcna badım ziyret ehline irřd
Buyur cennet bzrdır gelr a‘dan sana imdd

Meded y azret-i Hlid fiğnm rz u şeb feryd
Benim imddl sultnm Eb Eyybe’l-Enřr

Maam azreti Hlid maam cennet‘l-b
Ecib cennet‘l-me’v selmet ente ‘uřř

Gelr kırklar yediler hem ızır İlys y s
řef‘-i ehl-i zvvrnm Eb Eyybe’l-Enřr

Yetiřdim leri buldum grřdm ok du’ aldım
Bu vař hl-i ‘uřřka teberrk ydigr yazdım

Mübârek ehl-i îmâna açıktır türbesi dâ'im
Devâdır derd-i 'uşşâka Ebâ Eyyübe'l-Enşârî

23. sayfa

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

Çekildi telgraf geldi Medîne cânibindendir
Selâm söyler melâ'ikler Muhammed Muştafa'dandır

Bu 'aşkıñ dersi fi't-tahkîkk Hâk Te'âlâ'dandır
O 'aşkıñ pâdişâhıdır Ebâ Eyyübe'l-Enşârî

Seher vaktinde bülbüller öter bâğı civârında
Esen yeller haber söyler girüp kalbin kulağında

Beni de uyuklar tutmaz yaturken ben yatağında
Gönülde gizli sulţânım Ebâ Eyyübe'l-Enşârî

Şarâb-ı 'aşkı nüş itdim mü'ezzinler nidâsıyla
İki dünyâyı terk itdim Eyüb Sulţân sevdâsıyla

Olup mihmân-ı Hâlid'de meger Hâkkin 'atâsıyla
Yanar kalbimde bir mûmdur Ebâ Eyyübe'l-Enşârî

Enîbû dâ'iyallâhi açarlar bâb-ı dergâhı
Mağabbet ehli hâdimler sekiz cennetlerin şâhı

Cemâ'at sâliki rahmet okurlar zikri her mâhî
Hidâyet bâdesi Allâh Ebâ Eyyübe'l-Enşârî

Mağabbet güllerin koğduñ teşekkür kıl Hasan Hilmî
Rızâ-yı rahmeti bulduñ tefekkür kıl Hasan Hilmî

Hulûş ehli selâmetdir tevazzu' ol Hasan Hilmî
Mağâmı cennet-i firdevs Ebâ Eyyübe'l-Enşârî

Sarây-ı dilde yangın var söyünmez eski yangındır
Tutulmuş nâr-ı kübrâya gönül beyhüde bayğındır

Yağar yağmur yanar yangın amān imdāda gel bülbül
Seher vaktinde ey bülbül bu yangın başka yangındır

İşitdim nār-ı Nemrūd'ı atıldı aña İbrāhīm
Gülistān-ı kerāmetle söyüdü nerde yangındır

Halil'e nār-ı Nemrūd'ı gülistān eyledi ammā
Hasan Hilmī yanar hālā yanarsa eski yangındır

Murād'a nā'il oldun inzivāda yā Resūlallāh
Saña Hāk'dan vahy gelürdi cezāda yā Resūlallāh

Kemāl-i Ka'betullāhda maķām-ı 'aşka irdikce
İderdik dā'imā 'uzlet 'ibāda yā Resūlallāh

Cihādı terk-i tecrīdle idince tezkiye nefsiñ
Cefādan hālīdir şadrın şafāda yā Resūlallāh

Ki sünnet 'uzletin içre Hasan Hilmī ider dā'im
Kılıç kalkan kuşanmış ğazāda yā Resūlallāh

Ledünnī yağmuru yağdı gönülde yā Resūlallāh
Yazar 'ilmi 'ayān eyler kitābda yā Resūlallāh

24. sayfa

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

Medīneñ münzevī rahmet şefā'at zemzemi kabriñ
İçer 'āşık maħabbetle seherde yā Resūlallāh

Oğur hikmet Hasan Hilmī ledünnī şeyhü'l-ekberden
Yazar dürlü cevāhirler şatırda yā Resūlallāh

Öter bülbül koğar sünbül gönül zevk eylemek ister
Oğur hikmet elif bādan şabī ebced kitāb ister

Hayāt-ı āb u hayvānı işitmiş Hızr'ı İlyās'dan
Harāretten yanar bağrı gönül bişmiş kebāb ister

Ledünni mektebin açmış mu'allimdir ider ta'lim
Devâsız kaldı Mecnûnlar şifâ tıbbı kitâb ister

Hasan Hilmî seher vakti okur seccâde-i dersi
Kadîmen böyledir 'âdet bu ders ezberlemek ister

Sultân Eyyüb'e on beş dakikadır meşhûr Münzevî 'Abdullâh Efendi⁵⁹ kuddesallâhu esrârîhum ve nefa'nâ bi-
şefâ'atî'l-'âşîkîn

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Gel ey sâlik sülûk eyle maḥabbet Münzevîdir bu
Mübârek ma'nevî maḥlûb maḥâmı Münzevîdir bu

Tefeyyüz eyler her dâ'im ta'aşşuk inzivâ ehli
Benim de aşl-ı maḥşûdum müzeyyen Münzevîdir bu

Teşehhür bulmamış kabri ziyâretten ğarîb kalmış
Riyâ vü süm'adan mahfûz mu'azzez Münzevîdir bu

Kemâl ehli kerâmetle maḥabbet ma'denin bulmuş
Ṭaleb kıl maḥlab-ı a'lâ şefâ'at Münzevîdir bu

Açıkdır bâb-ı ehlullâh maḥâmı cennetü'l-bâkî
Melekler dâ'imâ züvvâr mükerrer Münzevîdir bu

Ziyâret eyle ey 'âşîk ki kabri cennetü'l-me'vâ
Fetübâ eyyühe'l-'âşîk veliyy-i Münzevîdir bu

Ahâlî inzivâ hâlin neden bilsün ğarîb hâldir
Şefâ'at şemsi bî-şübhe mezârı Münzevîdir bu

Benim de münzevî hâlim ki ben de hâdim-i 'aşkıım
Okur dersi selâm eyler selâmı Münzevîdir bu

Ki hâş ekmek ki hâş undan bişer dirler bu meşhûrdur
Gıda'-i nân-ı buğdaydan zemîni Münzevîdir bu

⁵⁹ Münzevî Abdullah Efendi, Bursa'da yaşamış ve XVIII. yüzyılda orada tekke kurmuş bir Nakşibendî mutasavvıfıdır (Öcalan 2011:21). Şiirde, 'Sultan Eyyüb'a on beş dakikadır' bilgisinden Eyüp'teki Münzevî Murad kastedildiği anlaşılmaktadır. Münzevî Murad Efendi 1644'de Buhâra'da doğmuştur. Ayakları felçli olduğu halde beş kez hacca gitmiştir. Soyu Hz. Muhammed'e dayanır. İstanbul Eyüp'de 1741'de 75 yaşında vefat etmiştir. Eyüp'te Münzevî Camiinin karşısındaki dershaneye defnolunmuştur. www.yenisafak.com/yenisafakpazar/felcli-haliyle-bes-kez-hacca-giden-allah-dostu-murad-i-munzevi-396265 Erişim Tarihi 12.09.2018

Türâbı mağfiret kîmyâ çekersen gözine sürme
Utan sen gafleti terk it uyanmış Münzevîdir bu

Benim var seyr ü seyyâhım bu gün mihmânı Eyyüb'den
Tamâmen on sekiz yıldır bu dersi Münzevîdir bu

Ŧalep kıldım Ŧabîb oldum arardım mürşidim buldum
Delilim FâtiĦ-i SulŦân münîrim Münzevîdir bu

25. sayfa

Bu râh-ı ĦaĦ ricâlullâh bu bâbda çilleler çekdim
Ħaş gül-i Ħasan Ħilmî gürûh-ı Münzevîdir bu

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

RaĦmet-i RaĦmâna mazhardır ŦariĦ-i Münzevî
Ħikmeti 'aşkıñ şarâbıdır refiĦi Münzevî

Ħâl-i Ħalvetde iĦerler besmeleyle bâde'i
Böyle bir gencîne-i sırrı Ħüdâ'dır Münzevî

Ħalb-i sâfiden maĦabbet bâdesin neşr eyleyüp
Sâliki mest ü cüdâ eyleyendir Münzevî

Bende-i naĦşî ŦariĦi Münzevî sulŦanıdır
Zâhirî aşlı şerî'at istikâmet bâğıdır

Münzevî müftî-i me'mûr 'uşşâka fetvâ Ŧağıdır
Ħâkimi 'aşkı ĦaĦîĦat Münzevîdir Münzevî

Mezheb-i 'uşşâkda vardır mağfiretten bir eşer
Pek yakın Ħaldı kıyâmet gün-be-gün yevmi biter

'Ârife yazdım işâret 'âkıle 'ibret yeter
Ehl-i cennet müstaĦim meslekidir Münzevî

Göz kerâmet söz sa'âdet öz vezîri enbiyâ
Dâd-ı ĦaĦ devlet yeter girdim ŦariĦe evliyâ

Ey Hasan Hilmî sözüñ cevher yâ kîmyâ

Ehl-i sünnet ve'l-cemâ'atdir 'azîzim Münzevî

Münzevî Mahallesindeki Çeşme-i Âb u Hayâta Teşbih Tarîkiyle Medh-i Mübârek Söyler

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Münzevîde 'aşk şarâbı çeşme-i şûrî açar

Ḥastalar bulmuş şifâ'ı kudret Loqmân bakar

Arayup bîhûde zaḥmet çekdi İskender yeter

Hızr u İlyâs'ın ḥaḳîḳat içdigi âb u hayât

Çeşme-i atşâna ihsân eyleyendir lem yezel

'Âşıkı her dem tavâf eyler kesilmez pek güzel

'Âşıkam 'uşşâka ikrâm söyledim bir nev gazel

Hızr u İlyâs'ın ḥaḳîḳat içdigi âb u hayât

Cümle emrâza şifâdır niyyet eyle iç buni

Yetmiş iki derde dermân bil ḥaḳîḳat bu şuyı

Cennet-i 'uşşâka kazdım işte bende bir kuyı

Hızr u İlyâs'ın ḥaḳîḳat içdigi âb u hayât

Maḥzeni mâ'i mübârek Münzevîler minberi

'Âleme peşkeş çekilmiş dört taraftan rehberi

Kâşif-i müşgil-güşâ-yı Ḥayyî Bâkî keşeri

Hızr u İlyâs'ın ḥaḳîḳat içdigi âb u hayât

Münzevîyem ma'nevî içdim hayâtı ben bu gün

Zulmet-i nefsi geçince öldüm dirildim gün-be-gün

26. sayfa

Münzevîsin ey Hasan Hilmî seniñ 'ilmiñ ledün

Hızr u İlyâs'ın ḥaḳîḳat içdigi âb u hayât

Bâni-i Merḥümüñ Mechül Bırakdığı Çeşmesiniñ Tarihine Söyleyen Ebyât-ı Malûmeleridir

Mefââ'iün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Şuyun bânisiniñ ismi Yûsuf Ḥasbî rızâullâh

Du'â itdim didim ben de bu zâtın aşlı Ḥayrullâh

Kerāmet çeşme-i cennet ferāset her sözüüm hikmet
'Azīmü'l-hayr bir niyyet buyurmuşdur Resūlullāh

Yapup tārīhini meçhül bıraķmıř zā ma'lūme
Şevābı 'ind-i Bārī'de hisābı yok kitābullāh

Melekler dā'imā Hāķ'dan yazarlar ecrine me'mūr
Tolar ķabri şevābı nūr oķur rahmet-i 'ibādullāh

Hasan Hilmī hayātü'l-hayy şudandır cümleñiñ aşlı
Oķu bir fātiha baħşıř řu içen geçen disün rahmetullāh

Medh-i İslāmbol Mübārek-bād

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Ehl-i 'aşķa Münzevī küttābı var İslāmbol'uñ
Kālb-i Hayy'dan ders oķur tūllābı var İslāmbol'uñ

Hayy-ı hamrıñ hādimi mürşidim Rüstem Baba
Gālibā kırķlar gibi aķtābı var İslāmbol'uñ

'Ārifāne seyriderseñ evliyāsı bī-şumār
Hızr'ı var İlyās'ı var aħbābı var İslāmbol'uñ

Tayy tarīķi mezhebindir kes sözüñ eyle hitām
Ey Hasan Hilmī güzel sulţānı var İslāmbol'uñ

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Rūhuma rāhat virir Münzevī'de Rūh Baba
Dörtüol ağzından geçen üçler oķurlar fātiha

Kırķların kırķ günde bir ķabrine züvvārı var
Her seher anlar oķurlar ümmü'l-kitābdır fātiha

Münzeviler müftisi Şeyh Hasan Hilmī bu gün
Viridi fetvā hükm ider hākim haķıķat fātiha

Na't-ı Sulţānī Vācibü'd-Du'ā Edā Kerdem Ez-Zebān-ı Bilā-İhtiyār ve Lā-Tekellüf-i Hāl Bāşed

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

İmāme'l-münzevī Sulţān Hamiddir yā Resūlallāh

Ulü'l-emre itâ'at leh du'adır yâ Resûlallâh

27. sayfa

Muḥaqqak pîşvâ ḥaqqâ ḥilâfet emrine me'mûr

Ḥalifeñ râh-ı Ḥaḳ üzre fedâdır yâ Resûlallâh

Muḥibb-i Münzevî Sulṭân Ḥamîd-i Ğâzî ğazâ eyler

Mu'in-i 'asker-i tevhîd ḥulûşdur yâ Resûlallâh

Ḥasan Ḥilmî du'â itdi melekler didiler âmin

'Adâlet âl-i 'Oşmân'da nüfûsdur yâ Resûlallâh

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Zamân-ı salṭanat Sulṭân Ḥamîd'e yâ Resûlallâh

'Adâlet ḳalb-i sulṭânda va'ide yâ Resûlallâh

Cülûs-ı taḥt ḥümâyûnı teceddüd sâli geldikte

Kederden şaḳılasun Allâh ferîde yâ Resûlallâh

Beşer yerde du'â eyler melekler gökde âmin-ḥ'ân

'Aṭâyâ eyledi Allâh Mecîd'e yâ Resûlallâh

Ḳalem ḳalbin ḳarındaşı okur ḳâlû belâ dersin

Ḥalifeñdir 'ale't-taḥḳîḳ sa'ide yâ Resûlallâh

Ḥasan Ḥilmî bu beş beytde şenâ vaşfin ḥitâm eyler

Ḳader Sulṭân Ḥamîd söyler ḳadîmde yâ Resûlallâh

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Devletiñ 'anḳâ-yı 'âlemdir uçup ḳonmuş başa

Nuşretin 'innâ fetahnâ' pâdişâhım biñ yaşa

Ḳudretullâhdan tecellî 'adl-i Cebbârın seniñ

Pâdişâhım her nüfûsuñ işlesün tağa taşa

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Ḥulûşî 'aşîḳin şâha riyâzetle du'â eyler

Ḳabûli ḳâdiye'l-ḥacât lisânı tercümân söyler

İmâme'l-mütteḳîn Sulṭân Ḥamîd ḥâkim şerî'atle

Ḳabûl-i Ḥaḳ'da buḳl olmaz du'âsın müstecâb eyler

Hasan Hilmî'nin eş'arı tutar enfüs ü âfâkı
Cihân fânî gönül virmez maḥabbet dersidir bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yâre cândan gayrı baḥşîş bende gayrı nem var bilmedim
Ol sebebdan cânımı cânâna qurbân eyledim

On sekiz yıl çille çekdim nefsimde qahr eyleyip
Lezzet-i 'aşk-ı Hüdâ'dan başka lezzet bulmadım

Ey Hasan Hilmî kadîmden böyledir 'âdet inan
Âşîka ta'n taşlarından başka ikrâm görmedim

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Neler gördüm neler çekdim tarîk-i 'aşka girdikçe
Qolay şandım şaman oldum şarardım yâri andıkça

28. sayfa

Çiçek oldum açıldım ben bahâr vaḳti yaşlandım
Şitâ geldi ḥarâb itdi qasım rûzgârı esdikce

Şabîler cümlesi ma'sûm bülûgdan sonra müsteşnâ
Qalay gibi erir qalbim günâhım ḥaddi geçdikce

Hasan Hilmî mükellefseñ zemîne başma âbdestsiz
Düşün bir kez nelur ḥâlin qaranlık qabre girdikce

Medḥ-Güyem Ez-Tarîk-i Şâh-ı Naqşibend Rehber-i 'Uşşâk Muḥammed Bahâü'd-dîn Quddisallâhu Esrârîhum

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Naqşibendî şâh-ı cennet şeh-peri tevḥîd-i dîn
El inâbe ehl-i cennet fedḥulûhâ ḥâlidîn

Naqşibendîden qanaḫ al sen sırâtı geçmege
Gel sened al lâübâlî cennete hem girmege

'Ayn-ı mir'âtdır muḥkḳkâḳ Ḥaḳ cemâlin görmege
El inâbe ehl-i cennet fedḥulûhâ ḥâlidîn

Naqşibendîdir müdeḳḳik ḥâlisen ihyâ-yı dîn
Dem-be-dem evrâd oḳurlar zâhidîn-i 'âbidîn

Şem‘a-i nūr-ı hidāyet rehberidir kümmelīn

El inābe ehl-i cennet fedḥulūhâ ḥālidīn

Nağşibendīdir kitābım levḥa-i ‘ilm-i ezel

Ḥikmeti ḳalbimde münbit eyleyendir lem yezel

Toḥmıdır ‘ilm-i ledün Allāhu a‘lem pek güzel

El inābe ehl-i cennet fedḥulūhâ ḥālidīn

Nağşibendīdir şerī‘at mağz-ı Ḳur‘ān bilmiş ol

Gir tarīḳat müstaḳımdır sende bir yol tutmuş ol

İç haḳīḳatden ḥayāt-ı dünyāda Ḥaḳḳı bulmuş ol

El inābe ehl-i cennet fedḥulūhâ ḥālidīn

Nağşibendī ma‘rifetdir nağş-ı ismullāha baḳ

Gel vücūdun eyle ifnā āteş-i ‘uşşāḳa yaḳ

Ey Ḥasan Ḥilmī inābe tırma al başına daḳ

El inābe ehl-i cennet fedḥulūhâ ḥālidīn

Medḥ-Güyem Mübââek Bād Mürşid-i Mütefeyyizim Be-Ma‘rūf Vıdınli Şeyḥ-i Muḥaḳḳıḳ Rüstem Baba⁶⁰

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Hem seḥāb-ı ḳalbim içre bir güneş toḒdı benim

Ol sebebden rüşen oldı zulmet-i ḳalbim benim

Ol güneşinindir sü‘āl itseñ cevāb ḥāzır saña

Ḥazret-i ‘İsā nefesli bir ‘azızdır mürşidim

ṬaḒ u şahrāda gezerdim bī-şu‘ūr ḥayvān gibi

‘Aşḳ-ı Mevlā’yı ararken tıtdı elim Ḥızr gibi

29. sayfa

Ḥāmıle ḳıldı derūnum Ḥazreti Meryem gibi

Ben memātı Ḥayy iden mürşidimdir mürşidim

⁶⁰ Rüstem Baba Seyyid Ali Sultan’la beraber Rumeli’nin fethine katılan Kırklar’dan birisidir. Hacı Bektaş Veli, Kırklar’a görev taksimi yaparken Rüstem Baba’ya da grubun kazaskerliği görevini vermiştir.(Gümüšoğlu 2010 : 53)

Âh çekerdim hasretinden Hâzreti Ya'kûb gibi
Bi'r-i gayyâya atıldım Hâzreti Yûsuf gibi

Geldi 'aşkıñ kârbânı şatdılar Yûsuf gibi
Mısr'a sulţân eyleyen mürşidimdir mürşidim

On sekiz yıl hasta oldum Hâzreti Eyyûb gibi
Nâr-ı Nemrûd'a atıldım ben Hâlilullâh gibi

Cânımı kurbâna virdim ben de İsmâ'îl gibi
Kalbim ikâz eyleyen mürşidimdir mürşidim

'Aşk-ı Leylâ'dan bulup Mevlâ'yı ben Mecnûn gibi
Dergâha kırk yıl hizmetim var 'âşık Yûnus gibi

Terk-i dâreyn eyledim ben İbrâhîm bin Edhem gibi
Şeyh Rüstem'dir sebep mürşidimdir mürşidim

Kendisi vahşi-meşreb inzivâ ehli idi
'Aşrımızda aşıl mürşid-i bî-mişl bir zât idi

Ey oğul irşâd olursan Hakk'a vâşıl ol didi
Sev Hasan Hilmî babandır mürşidimdir mürşidim

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Yanar 'âşık seher vahti mecâz-ı 'aşka düşdüke
Toğar gökden güneş zâtı gözünden yaşlar ağıdıca

Yürek 'aşk na'rasın ura cigerden kara kan tamlar
Vücûdî pâre-bâr eyler harâret 'aşkı yağıdıca

Yarıldı şerhadır şerha bakılsa sine-i şadım

Hasan Hilmî güler oynar cemâl-i yâre bağıdıca

Âh Mine'l-'İşk ve Hâlâtihi Ahrağ Kalbî Bi-harâretihi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Zihî devletlü sulţandır Ebâ Eyyûbe'l-Enşârî

Hediye geldi 'uşşâka Ebâ Eyyûbe'l-Enşârî

Seherde 'âşıkın virdi çeker esmâ-i Eyyûb'ı

Oğurlar zikri sübhānı Ebā Eyyūbe'l-Enşārī

'Alemdār-ı mu'indir Muḥammed gibi sulṭānıñ
Ḥaḳīḳat şāh-ı aşhābı Ebā Eyyūbe'l-Enşārī

Mübārek ḳabrine gökden yağar feyz-i Ḥudā dā'im
Ne kıymetli mücevherdir Ebā Eyyūbe'l-Enşārī

Muḳārıñ olsa bir sâ'il faḳır iken olur sulṭān
Ne iḥsānlu 'aziz cāndır Ebā Eyyūbe'l-Enşārī

30. sayfa

Görüp ma'nāda ol zātı ledünni dersini aldım
Benim rahmetli sulṭānım Ebā Eyyūbe'l-Enşārī

Bu dīn pākdir harāb olmaz bize tābi' olan çoğdur
Muḥammed ümmeti ḥaḳdır didi Eyyūbe'l-Enşārī

İşitdi kāffe-i 'uşşāḳ 'adn deryāsı keşf oldu
Çıḳarsun incüler dalğıç Ebā Eyyūbe'l-Enşārī

Tamāmen on sekiz yıldır gelüp ḳurbinde mihmānım
Keserse ben de ḳurbānım Ebā Eyyūbe'l-Enşārī

Şükür Ḥaḳḳ'a ḳabül itdi benim gibi bu miskini
Bizi Ḥaḳ deftere yazdı Ebā Eyyūbe'l-Enşārī

Şafā baḫrinde iskānım sekiz cennet benim taḫtum
Bi-ḥamdillāh güzel baḫtum Ebā Eyyūbe'l-Enşārī

Ḥasan Ḥilmī ne devletdir ulu sulṭānile dost olmak
Ḳolaydır burda Ḥaḳ bulmak Ebā Eyyūbe'l-Enşārī

Bu bir bāğ-ı ferāsetdir şerī'at bāb-ı 'irfānı
Ma'ārif meclisi şimdi cihāna geldi gül yağı

Virirsem 'arzıḫālimi mümeyyiz imtiḫān eyler
Çe ğam bāb-ı 'irfānda ḳuşūrum olsa Ḳaf tağı

Bi-ḥamdillāh bize Mevlā menāfi‘ ‘ilmîni virdi

Kitābı eyledim taṣnîf gönül şehrinde miftāhı

Mübārek ber-güşād olsun oḡunsun fî sebîlillāh

Du‘āya yādigār olsun oḡundukca ebyātı

Vesîle ey Ḥasan Ḥilmî sözüñ şems-i cihān olsun

Saḥa Ḥaḡ‘dan ‘aṯā gelsün oḡu evrād-ı Ḳur‘ānı

Kaynakça

I) Arşiv Kaynakları

I.1) Atatürk Kitaplığı

Hasan Hilmî, Menakıb-ı KırcaaliBaba, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Kemal Salih Sel Koleksiyonu, Numara 1340.

II. 2) Başbakanlık Osmanlı Arşivi

MAD 342

TT 50

TT 370

TT 385

TT 521

TT 652

II) Tetkik Eserler

Akbulut, T. Z. (2015). “Kırcaali”. Yeni Türkiye Dergisi. sayı 66 (Rumeli-Balkanlar Özel Sayısı-1), Ankara.

Barkan, Ö. L . (1942). “Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler I. İstilâ Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler”. Vakıflar Dergisi, S. II. 279-304.

Beldiceanu-Steinherr, I. (1999). “Osmanlı Tahrir Defterlerinde Seyyid Ali Sultan: Heterodoks İslam’ın Trakya’ya Yerleşmesi”. Sol Kol. Osmanlı Egemenliğinde Via Egnatia (1380-1699). ed. Elizabeth Zachariadou. çev. Özden Arıkan-Ela Güntekin-Tülin Altınova. İstanbul, 50-72.

Bilgili, A. S-S. Tozlu (2010). Osmanlı Arşiv Belgelerinde Kızıldeli (Seyyid Ali Sultan Zaviyesi)-I (1401-1852). ed. Giyasettin Aytaş. Ankara.

Çarıkcı, E. (2015)“Kırcaali’nin Kuruluşu, Nüfusu ve Tarihi Hatıralarım”, Yeni Türkiye, sayı 67, s. 1559-1568.

Cebecioğlu, Ethem, “Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü”, <http://tasavvufkitapligi.com/i/uploads/429779tasavvuf-terimleri-ve-deyimleri-sozlugu.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2018).

Cunbur, M. (2004). “Hasan Hilmî”. Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi. C.4, Ankara: AKM Yay. 405.

Çalh, S. (2005). Çirmen Sancağı Örneğinde Balkanlar’da Osmanlı Düzeni (15.-16. Yüzyıllar), Ankara.

Ekici, H. (2010). Hasan Hilmî Edirnevî Dîvânı (İnceleme-Metin) Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Erdoğan, M. (2014). Hasan Hilmî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi. Madde Yazım Tarihi 19.07.2014.
- Gümüsoğlu, D. (2010). Keşan'da Rüstem Baba Dergâhı, Türk Kültürü Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 53, 425-430.
- İnalçık, H. (1965). "Edirne'nin Fethi (1361)". Edirne. Edirne'nin 600. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı, Ankara.
- Jirecek, C. (1889). "Einige Bemerkungen über die Überreste der Petschenegen und Kumanen, Sowie die Völkerschaften der Gagauzi und Surguci im heutigen Bulgarien". Sitzungsberichte der Königlich-böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften, Philos. -Geschichtliche Klasse, Prag.
- Kayapınar, L. (2002) "Yunanistan'da Osmanlı Egemenliğinin Kurulması", Türkler, c. IX, Ankara 2002, s. 187-195.
- Kayapınar, A. (2015). "Bulgaristan'da Osmanlı Hâkimiyetinin Kurulması". Yeni Türkiye Dergisi, sayı 66 (Rumeli-Balkanlar Özel Sayısı-1), 619, Ankara.
- Kayapınar, A. -L. Kayapınar (2010). "Balkanlarda Karıştırılan İki Bektaşî Zaviyesi: XV.-XVI. Yüzyılda Osman Baba ve Otman Baba Tekkeleri". Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 55, 97-128.
- Kiel, M (1994). "Dimetoka". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c. 9, 305-308.
- Kiprovska M.-M. Kiel, (2016). "Kırcaali", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, EK-2. 59-62.
- Öcalan, H. B. (2011). Bursa'da Abdullah Münzevi Dergâhı Vakfıyesi. Yıl. 12, 20. 2011/1, 21-34.
- Sazlık, F. (2010). Hasan Hilmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Dîvânı ve Dîvânı'nın İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Venedikova, K. (2015). "Baştino (Hasan Babalar) Köyü ve Yöresiyle İlgili Kaynaklar". Balkanlarda Alevilik Bektaşılık, ed. M. Ersal, Çorlu.
- Venedikova, K. (2009). "Bayrakıt s nadpisi ot Momçilgradskoto selo Postnik-Teke". Numizmatika, Sgrafistika i Epigrafika. 5, 383, 387-397.
- Venedikova, K. (2010). Nadpisi na Aliyanskoto naselenie v rayona na grad Kırcaali. Sofya.
- <http://katalog.ibb.gov.tr/yordambt/yordam.php?dilsecim=0&-vt=YordamBTSYS&> Erişim Tarihi: 30.08.2018.
- www.yenisafak.com/yenisafakpazar/felcli-haliyle-bes-kez-hacca-giden-allah-dostu-murad-i-munzevî-396265 Erişim Tarihi: 12.09.2018.
- Zlatarski, V. (1928). "Rodopskiyat unak Momçil voyvoda". *Bulgarska istoričeska biblioteka*, 2.

Ek 1 : "Kaynak: Ayşe KAYAPINAR Arşivinden Gazi Kırcaali Baba'nın kabri"